

SKYRUNNING

Besna Kobilica
Prokletije

EKSPEDICIJA

Aljaska 2015.
Materhorn

BICIKLIZAM

Žakovo 2015.
„Za sirac sira”

MARKET

***Ko diktira
OUTDOOR
MODU?***

**Outdoor sajam
u Friedrichshafenu**

PORUČITE MAJICU

PREDNJI MOTIV

MOTIV NA RUKAVU

Boja majice: crvena sa „jeans“ plavim paspulom na okovratniku i rukavima

Boja motiva na majici: bela, „jeans“ plava

Kvalitet: 160 g - organski pamuk

Cena: 750 din + PTT

Veličine:

Muška t-shirt: M, L, XL, 2 XL

Ženska stukirana: L, XL, 2 XL (realne veličine su M, L, XL)

*Važna napomena pri biranju veličina majica:

Muške majice su T-shirt oblika i normalnog kroja. Na primer, ako je vaša veličina majice XL, sigurno vam XL majica naručena kod nas neće biti tesna.

Ženske majice su strukiranog oblika i nešto manjeg kroja te treba da birate broj veću. Na primer, ako je vaša veličina majice M, kod nas treba da naručite L veličinu.

Narudžbine možete slati na: magazin@mojaplaneta.net

sa naznakom „Majice“ sa vašim podacima, vrstom i količinom majica koje kupujete.

Web: www.mojaplaneta.net/shop.php

MOJA PLANETA

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / Jul 2015.

→ EKSPEDICIJA

10 Aljaska

Miroslav Bundalo i Miroslav Trivić, članovi PAK „Summit“, ispenjali su najviši vrh Severne Amerike - Denali/McKinley (6.194 mnv)...

84 Atraktivne MTB destinacije

Čitajte u ovom broju: U ovom broju donosimo vam preporuke za biciklističke staze iz Makedonije, Slovenije i Srbije...

→ MOUNTAIN BIKE

78 MARKET Ko diktira modu? OUTDOOR SAJAM

EKSPEDICIJA

18 Materhorn 2015.

Članovi KES „ARMADILLO“ iz Čačka (Srbija) uspešno su ispenjali zahtevni vrh u Alpima...

Novoga Sada (ASNS) u periodu od 6. juna do 5. jula i to tokom tri vikenda (6.-7. juna, 13.-14. juna i 3.-5. jula)...

PLANINARENJE

33 Velika crnogorska tura

Planinari iz Beograda, Novog Sada, Sombora i Bačke Palanke, u organizaciji PK „Balkan“ uživali u devetodnevnom planinarenju po planinama Srbije i Crne Gore...

ALPINIZAM

24 Početni tečaj letnje alpinističke tehnike

Početni tečaj letnje alpinističke tehnike održan je u organizaciji Alpinističke sekcije

48 Planinom: VOJNIK

U neobičnim čarima planine Vojnik (Crna Gora) uživali su planinari, u organizaciji PK „Pobeda“ Beograd (Srbija)...

SKYRUNNING

45 Besna Kobilica

Ono što je srpska Skyrunning asocijacija priredila zaljubljenicima u planinsko trčanje i planinarenje 11. jula na Besnoj kobili (Srbija) može se jednostavno opisati kao vrhunski doživljaj i nezaboravno iskustvo...

„Alti“ održana je planinska trka na Tari (Srbija)...

PLANINSKA TRKA

70 Tara 2015.

U organizaciji Sportskog kluba

BICIKLIZAM

96 Žakovo 2015.

I mi sirac za trku imamo „Za sirac sira“

Projekat „Promocija turističkih potencijala ruralnih krajeva Srbije kroz outdoor sportove“ sufinansiran je iz budžeta Republike Srbije - Ministarstva kulture i informisanja

Projekat „Afirmacija outdoor aktivnosti i lokaliteta u Vojvodini radi povećanja zainteresovanosti mladih za bavljenje sportovima u prirodi“ sufinansiran iz budžeta Autonomne pokrajine Vojvodine - Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje

DRILL & CHILL CLIMBING FESTIVAL

18 SEPT 2015 TO
27 SEPT 2015

IN
TIJESNO CANYON
BANJA LUKA
BOSNIA AND HERZEGOVINA

WWW.DRILLANDCHILLFESTIVAL.COM

fischer

DESIGN BY THOMAS WITTE, AT

MOJA PLANETA 55 • Jul 2015.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje

Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -

Mesečno . - Dostupno na http://www.mojaplaneta.net

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:

DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka i tekstova. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

SLEDEĆI BROJ MAGAZINA „MOJA PLANETA“ IZLAZI U JULU 2015.

POTRAŽITE NA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

Adresar
planinarskih
domova
iz celog regiona
na jednom mestu

PLANINARSKI
DOMOVI REGIONA

forum

Putovanja,
planinarenja,
najave akcija,
kupi-prodaj,
izveštaji sa akcija...

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

na linku ARHIVA

EXTREME SUMMIT TEAM

→ UKRATKO O...

Gruzija, kao planinska zemlja, ima veliku topografsku raznovrsnost i prirodni diverzitet. Gruzija takođe ima jedan od najviših stepena endemskih vrsta i mnoge zaštićene vrste flore i faune. Najvrednije prirodne lepote su planina Kavkaz i njen glavni greben ka istoku do planine Kazbek, dolina Sno, Chaukhi planine - kavkaski odgovor na Dolomite i doline Roshka i Andaki.

GRUZIJA

Šta penjati U GRUZIJI?

Planina Kazbek (5.047 mnv)

Težina 2,5/6

Nalazi se na istočnom Kavakazu i jedan je od najčešće penjanih gruzijskih planina. Dostupna je za većinu planinara. Za vreme puta „Gruzijским vojnim putem“ možete videti mali grad Mtskheta, drevnu gruzijsku prestonicu (do 6. veka), crkve Svetithskoveli, Jvary, Ananury, Sameba i prolaz Jvary na 2.395 mnv.

Planina Chaukhi (3.800 mnv)

Težina 2/6

Nalazi se u istočnom delu Kavkaza. To je veliki stenoviti masiv sa 14 vrhova maksimalne visine

3.800 metara. Tehnička težina ove planine je od lakše do vrlo tehnički zahtevne. Bazni kamp se nalazi na 2.550 metara na travnatom platou između dve reke.

Planina Tetnuldi (4.858 mnv)

Težina 3/6

Najviši vrh planine Tetnuldi se nalazi u jednom od najživopisnijih regiona Gruzije - Svaneti. Svaneti je takođe najviša naseljena oblast u zemlji. Četiri od deset najviših vrhova Kavkaza se nalaze u ovoj oblasti. Sneg koji se ne topi se nalazi na visini od 3.000 metara pa na više i tu se nalaze dva glečera, Tsaner i Adishi.

Planina Ushba (4.690 mnv; 4.710 mnv)

Težina 4,5/6

Ushba je jedan od najmarkantnijih vrhova na Kavkaskim planinama.

Nalazi se u oblasti Svaneti. To je dupli vrh u obliku dva tornja - južni vrh je deset metara viši od severnog. Planinu pokriva glečer, a severni vrh je nešto pristupačniji za penjanje.

Planina Shkhara (5.200 mnv)

Težina 5,5/6

Ovo je jedna od najviših i najboljih planina u Gruziji. Nalazi se na centralnom delu Kavkaza u regionu Svaneti. To je jedan od tehnički najzahtevnijih planina za penjanje. Prvi put je popeta 1888. godine.

ALJASKA

Miroslav Bundalo i Miroslav Trivić, iz **Banja Luke** (Bosna i Hercegovina), članovi **PAK „Summit“**, ispenjali su najviši vrh Severne Amerike - **Denali/McKinley** (6.194 mnm), kao četvrti cilj u okviru projekta „**7 SUMMITS**“...

Ekspedicija je izvedena od 13. - 22. juna 2015. godine, a sam vrh je ispenjan nakon samo deset dana, s obzirom da je uobičajeno penjanje od 16 do 25 dana do vrha...

Denali - hladna planina

Ova planina ima najteže klimatske uslove za penjanje u svijetu. Iz tog razloga mnogi je koriste kao pripremu za penjanje vrhova preko 8.000 metara u Himalajima, uključujući i Everest. Hladniji je od Everesta na kome su na visini od 8.000 metara najniže temperature oko -25°C do -30°C. Na Denaliju je to sasvim normalna noćna temperatura na visini od svega 4.320 metara C4. Temperature se mogu spustiti i na niže od -40°C u ljetnim uslovima. U oblasti polarnog pojasa trenutno je ljeto i dan traje 24 sata što je dodatno osim vremenske razlike od deset sati uticalo na naš organizam. I na to smo se takođe trebali prilagoditi prije uspona što nije bilo nimalo jednostavno uzevši u obzir da je u ponoć sunce još na nebu.

Denali je najviša planina Sjeverne Amerike. Nalazi se u centralnom dijelu Aljaske. Ima dva vrha, sjeverni 5.984 mnmv i južni 6.194 mnmv, koji su razdvojeni prevojem Denali pass 5.486 mnmv. Masiv dominira okolinom i može se vid-

jeti sa udaljenosti od 400 km. Izdiže se 5.500 metara iznad doline. Granica vegetacije nalazi se na svega 900 metara nadmorske visine. Ispenjan je prvi put 1913. godine. Kod nas je poznat i po imenu Mc Kinley. Najhladnija je planina na svijetu i sa izmjerenih -83°C četvrta je najhladnija tačka na planeti. Zbog tanjeg sloja troposfere u subpolarnom krugu u odnosu na ekvator, vazdušni pritisak na Denaliju na visini od 6.200 mnmv odgovara kao 7.700 mnmv na Everestu (meteorolog Terris Moore). Visinska razlika od baznog logora do vrha je 4.000 metara i veća je nego na Everestu na kome iznosi 3.500 metara. Na Denaliju je ispenjano više od 30 ruta, a većina se penje preko Zapadnog grebena (West buttress) iz razloga što su objektivne opasnosti najmanje. Ipak, ni ova ruta ne prašta greške. Čak su i veoma iskusni planinari stradali ili nisu uspjeli da dođu do vrha. Ima dosta ledničkih pukotina i na pojedinim dionicama postoji opasnost od lavina.

Planinarsko-alpinistički klub „SUMMIT“ iz Banja Luke, u okviru projekta „7 SUMMITS“ samostalno je organizovao ekspediciju „ALASKA 2015“, čiji je cilj bio uspon na najviši vrh Sjeverne Amerike Denali - McKinley visine 6.194 mnmv, kao najhladnije planine svijeta. U ekspediciji su učestvovali Miroslav Bundalo i Miroslav Trivić, iz Banja Luke, kojima je

ovo četvrti uspon od sedam (Evropa - Elbrus, Afrika - Kilimanjaro i Južna Amerika - Akonkagva). Ekspedicija je izvedena od 13. - 22. juna 2015. godine, a sam vrh je ispenjan nakon samo deset dana, s obzirom da je uobičajeno penjanje od 16 do 25 dana do vrha.

Na put smo krenuli u srijedu 10. juna u dva sata ujutro, nakon

oprošajne zabave gdje nas je ispratilo stotinjak naših drugara planinara, prijatelja i rodbine. Sa nama smo imali naše najveće breme koje nas nije napuštalo niti jedan tren - oprema od 35 kg svaki, plus zajednička torba od 25 kg. Putovali smo iz Banja Luke autom do Zagreba odakle smo imali let preko Brisela i Čikaga do Enkoridža, koji nam je bila glavna baza za logis-

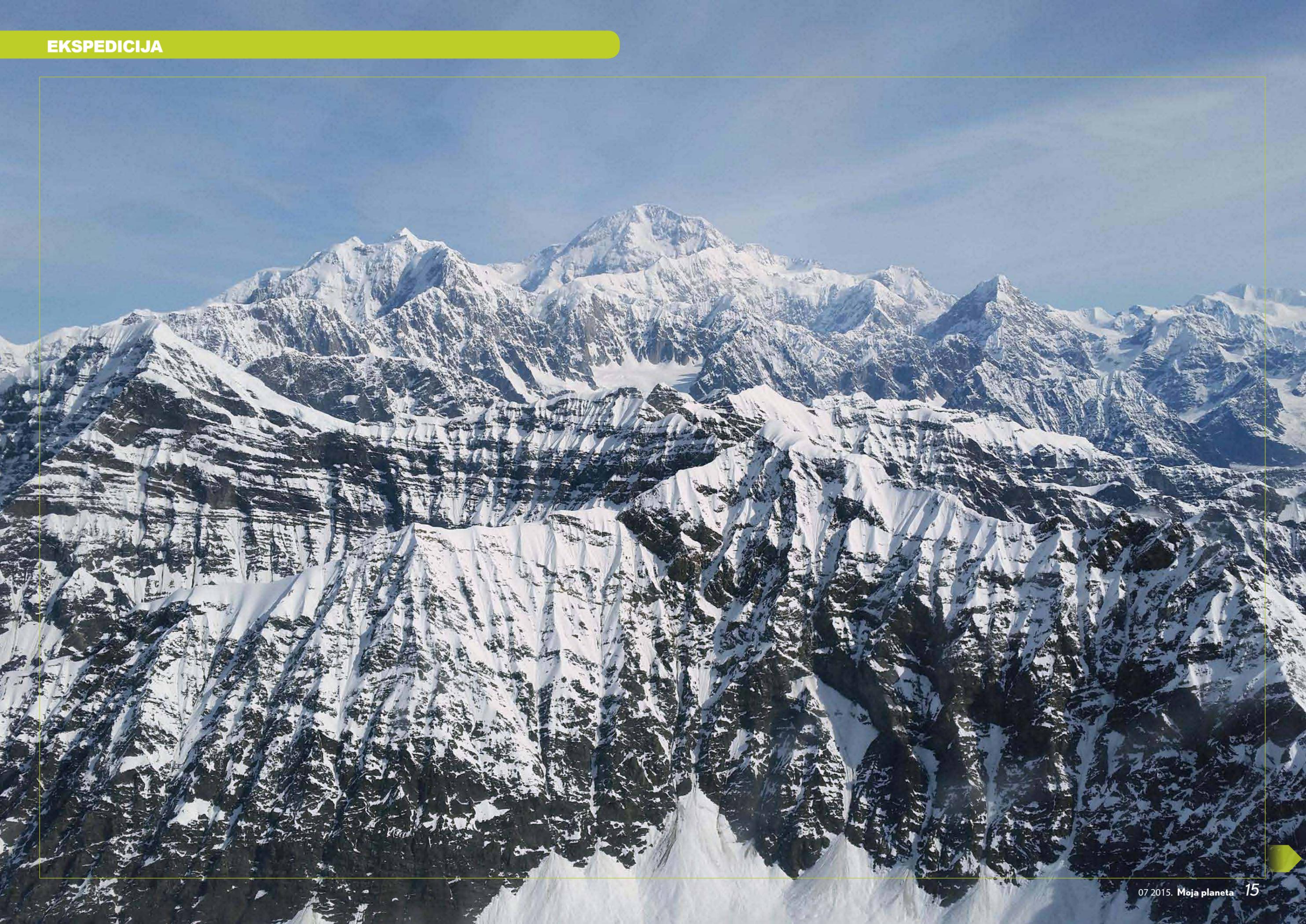
tiku potpunog boravka na Aljasci.

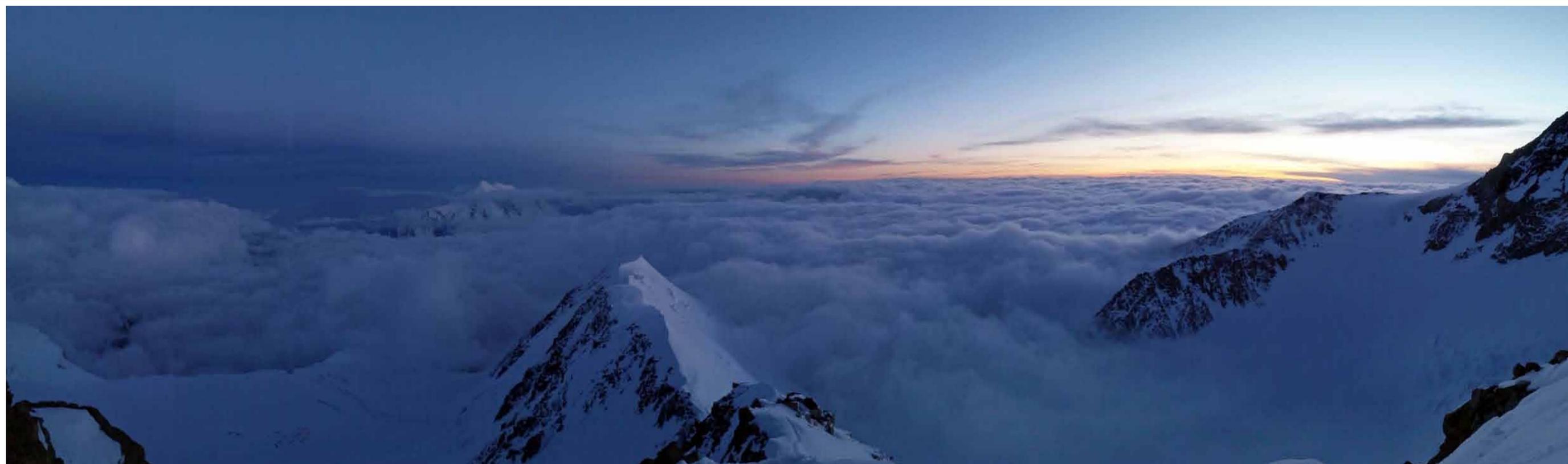
Već prvi dan dočekalo nas je nesvakidašnje iskustvo. Avion je sletio u 20 h i dok smo se iskricali, dočekali prtljag, uhvatili taksi i prevezli se do hostela bilo je već blizu ponoći. Nešto se čudno dešava oko nas a da toga nismo ni svjesni. Sunce je još visoko na nebu. Iscrpljeni smo od preko 27

sati putovanja tako da nam je svejedno da li je dan ili noć. Prije spavanja navijamo sat za svaki slučaj jer sutra je dan kada za dopunu hrane i opreme a već prekosutra plan je da se krene prema Talkitni, gradiću osamdesetak kilometara udaljenom od masiva Denali i mjestu odakle počinje putovanje do ledenog brijega. Obavili

smo kupovinu hrane i opreme i već sljedeći dan mini busmo putujemo do Talkitne, otprilike tri sata. U Talkitni nas prevoznik vozi direktno do aerodroma gdje potvrđujemo let i smještaj nakon čega odlazimo do rendžerske stanice da dobijemo dozvolu za penjanje i obavimo intervju sa rendžerima. Intervju podrazumjeva ponašanje u pla-

nini, upravljanje otpadom i izmetom, opasne detalje i dionice, zahtjevnost samog uspona, postavljanje i pozicije logora, vremenske uslove i detalje o medicinskoj i spasilačkoj službi. Noćimo u Talkitni i ujutro rano dolazimo do aerodroma. Već po ko zna koji put prepakovani i spremni za uspon na planinu važemo i obilježavamo naša torbe. Sa sobom imamo po 20 kg u rančevima i transportne torbe sa po 40 kg. Svjesni smo šta nas čeka. Ulazimo u avion i polijećemo prema planini. Nakon nekih sat vremena leta sliječemo na zaleđenu pistu aerodroma baznog logora.

Dozvolu smo dobili na 20 dana, od 13. juna do 3. jula. Uspon smo

započeli odmah nakon slijetanja u BC (bazni logor), pa smo isti dan nakon devet kilometara dugog marša Kahiltna glečerom već bili u Ski Hill logoru C1. Dan za danom penjali smo se iz kampa u kamp, te smo tako već četvrti dan popeli do kampa C4 gdje smo obavili prvu aklimatizaciju i nošenje zaliha uz Head Wallu, najstrmiju dionicu na planini do „cash point“ na 5.000 mnv. Nakon što smo se ponovo spustili u kampu su nas zahvatile velike snježne padavine praćene snažnim vjetrom zbog čega smo odlučili da ponovo krenemo na uspon u kamp C5 (High camp) koji se nalazi na 5.234 mnv, te smo usponom od 915 m visinske razlike izbjegli

nevrijeme i našli se iznad tog pojasa olujnih oblaka. U C5 smo takođe obavili aklimatizaciju za završni uspon koji smo započeli 22. juna 2015. godine u 13 h. Na završnom usponu imali smo pad atmosferskog pritiska i razvoj velike oblačnosti praćene olujnim oblacima sa Pacifika koji su se na našu sreću na kraju zadržali samo na visini do 5.000 mnv.

Kada smo stigli do visine od 6.000 mnv vjetar je nanio veliku količinu oblaka i snježnu mećavu zbog čega smo odlučili da odustanemo od vrha za taj, i da se spustimo nazad u kamp C5 i uspon pokušamo drugi dan sa već obavljenom aklimatizacijom. Nakon što smo se spustili 400 m visinske

razlike vrijeme se smirilo i nebo se raščistilo. Bili smo u nedoumici vratiti se ili ne s obzirom da je već kasno i da smo već dosta iscrpljeni. Odlučujemo se ipak za trijumf i ponovo savladavamo istu visinu gdje smo odustali. Pod samim vrhom imamo izuzetno strmu dionicu nakon koje se nastavlja oštar snježni greben do vrha. Temperatura je naglo pala do -40°C na samom vrhu. Ostali smo sami na usponu, sve su se ekspedicije spustile u kamp. Na vrh smo stigli u ponoć i izuzetno umorni ipak hvatamo malo snage za čestitanje i fotografije na vrhu. Spuštamo se u C5 totalno iscrpljeni od visine, uspona i hladnoće nakon 17 sati naporene aktivnosti. Prenočili

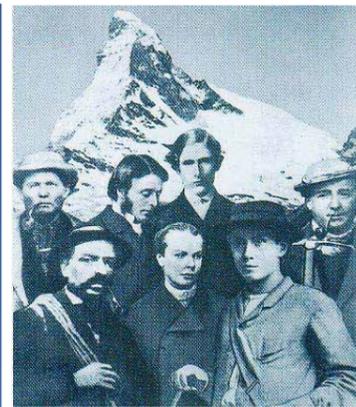
smo u C5 i isti dan se spustili u C3 a već sljedeći dan bili smo ponovo u BC gdje smo prenočili i gdje nas je rano ujutro avion prevezao u Talkitnu.

Pripreme su bile svakodnevne i dosta naporene, i uzimale su mnogo vremena, a najviše nas je iscrpljivala upravo potraga za sponzorima, i nažalost svaki put se najviše „potrošimo“ upravo na tom dijelu projekta i na kraju ga uvijek završimo sa blagim razočarenjem. Za ovu ekspediciju nam je falilo dosta novca, tako da do posljednjeg dana nismo bili sigurni da li ćemo otići ili ne. Na kraju smo od prijatelja posudili jedan dio sredstava ali i dalje nedovoljno za zatvaranje finansijske konstruk-

cije. Zbog tog smo bili prinuđeni da štedimo na mnogim stvarima, između ostalog i na hrani, tako da smo jeli samo jednom dnevno jednu kesicu instant hrane koju smo dijelili na pola. To sve utiče na moral, pogotovo kad vidimo kako to rade druge ekspedicije. Denali je najhladnija planina na svijetu i za penjanje je potrebno mnogo kalorija tako da je bitno unositi sto više hrane da bi tijelo moglo sto normalnije funkcionisati. Ali eto i pored toga smo uspjeli ispenjati vrh za deset dana, što je odličan rezultat. Za tih deset dana smo smršali i više od deset kilograma što govori o samoj težini uspona.

MIROSLAV TRIVIĆ

Ekspedicija MATERHORN 2015.

Članovi Kluba ekstremnih sportova iz **Čačka (Srbija)** uspešno su ispenjali zahtevni vrh u **Alpima...**

Matterhorn se nalazi na švajcarsko-italijanskoj granici i prvi put je osvojen 14. 7. 1865. godine u utrci italijanskih i švajcarskih penjača, gde su tom prilikom prvi na vrh stigli Švajcarci pod vođstvom od Edwada Wimperera. Pri silasku stradala su četiri čoveka iz te ekspedicije. Sa druge, strane italijansku ekspediciju je predvodio čuveni Karel, koji kada je video Wimperera na vrhu pre njega, okrenuo se i vratio nazad. Po na-

govoru njegovih penjača, nekoliko dana kasnije Karel ponovo kreće na Matterhorn i osvaja ga bez ikakvih nesreća i nezgoda. Inače, taj surovi vrh je zaštitni znak Švajcarske i poznat je po tome da je odneo više od 500 života.

Naše pripreme za Matterhorn trajale su skoro godinu dana, posle kojih je izvršen test uspon na Prokletijama Beogradskim smerom na Karanfil. Prokletije su inače dosta slične Alpima, što je ujedno i bio

razlog testiranja spremnosti baš u njima. Uvežbavali su se brzo kretanje naveze, komunikacija, simultano kretanje i postupci promena tehnika u datim trenucima. Na ekspediciju smo krenuli 8. 7. a u Kamp Randa koji je udaljen deset kilometara od Zermatta smo stigli sutradan. Po dolasku smo odmah otišli do Alpin Centra u Zermattu da proverimo vremensku prognozu za naredne dane.

Prema inzverednim vremenskim uslovima već 10. 7. krenuli smo na Brajthorh (4.164 mnv) i prilikom tog uspona obavljena aklimatizacija, što je među jednim od najvažnijih

faza priprema za Matterhorn.

Do vrha Matterhorna se uglavnom koriste tri pravca: sa italijanske strane Lion Ridge, a sa švajcarske strane Hornly i West Ridge, a težine ovih grebena ne prelaze ocenu 4, što nije nimalo zanemarljivo na ovim visinama. Na uspon Hornly grebenom krenuli smo 11. 07., rano ujutru sve do Solvey Hut (4.000 mnv), gde smo se i odlučili za spavanje. Razlog spavanja u Solveyu bila je finansijski jer je spavanje u Hornlyju koštalo 150 evra po osobi.

Sutradan, u pet sati ujutru krenuli smo na finalni uspon i na vrh Matterhorna izašli smo u 9,30. Prilikom izlaska na sam vrh zatekli smo veoma malu količinu snega što je inače veoma neobično, ali je to donosilo nove opasnosti - odrone. Posle brzog slikanja krenuli smo nazad jer je ova surova planina poznata po severnom vetru koji počinje duvati oko

podneva, podižući sneg sa severne strane stene i time otežava silazak jer magla skriva smer kretanja. To se moglo videti po raznoj opremi penjača koja je ostavljena u steni prilikom spustanja. U tom lavirintu je značilo da ako naiđemo na takve situacije da je to pogrešan smer kretanja.

Spustanje sa Matterhorna je dosta teže i zahteva potpunu koncentraciju jer je potrošeno dosta energije prilikom izlaska na vrh. Do Solvey Huta smo stigli u 13 h i

tada smo već mogli da usporimo tempo kretanja budući da smo izašli iz kritične zone. Povratak do dole je prošao sigurno i bezbedno, sa puno pauza i oko 20,15 bili smo u podnožju Matterhorna. Odmah smo se uputili ka Zermatu u kojii smo stigli u 1 h posle ponoći. Ovim silazom smo napravili visinsku razliku više od 2.500 mnv, pa smo sutradan spavali do 10 h, što za nas nije običaj. Čim smo se probudili, brzo smo spakovali šatore i stvari, te se uputili nazad, u našu Srbiju.

Kako smo pomerili granice

U ovoj ekspediciji pomerene su granice srpskog alpinizma kao prva ženska naveza - **Katarina Manovski (SPK „Pentraks“)** i **Danijela Babović (AOČ)** koje su ujedno i prve dve dame iz Srbije koje su se popele na ovaj vrh. U usponu su učestvovali i **braća Makojević - Milan (24) i Mladen (21)** iz Ovčar banje, koji su najmlađi penjači iz Srbije koji su osvojili ovaj vrh. Mladen Makojević je osoba sa invaliditetom i poznat po tome što je sa 17 godina 2011. osvojio i Mon Blan (Francuska) kao zvanično najviši vrh u Alpima i Grand Paradizzo najviši vrh Italije. Veliku podršku svojim učešćem doprineo je **Miro Kalem** načelnik GSS „Jahorina“, koji je višegodišnji saradnik KES „ARMADILLO“.

Početni tečaj letnje alpinističke tehnike

Početni tečaj letnje alpinističke tehnike održan je u organizaciji **Alpinističke sekcije Novoga Sada (ASNS)** u periodu od 6. juna do 5. jula i to tokom tri vikenda (6.-7. juna, 13.- 14. juna i 3.-5. jula)...

ALPINIZAM

Krenuvši na tečaj alpinističke tehnike, sa stotinak metara nadmorske visine (Bijeljina; R. Srpska), kod alpinista u Novi Sad na oko 72 mnv, mnogi su se šalili kako ćemo morati da se penjemo po zgradama. Međutim, Novi Sad i Fruška gora, koju većinom poznajemo po maratonu, opet iznenadi. Iako ravničarski kraj, ne čudi što je Alpinistička sekcija Novog Sada jedna od najbrojnijih jer fenomenalno vežbalište pod zidinama Petrovaradinske tvrđave, kao i vežbalište na Fruškoj gori u reonu Orlovog bojišta

(stari kamenolom sa više kraćih smerova), omogućava kvalitetnu pripremu za „ozbiljnija“ penjanja.

ASNS, kao deo PSD „Železničar - NS“, tečaj je i započela u prostorijama svoga doma na Popovici (mnogima poznat po startu/cilju Fruškogorskog maratona). Prvi vikend tečaja je počeo upoznavanjem tečajaca, kao i sa vođama tečaja i to instruktorom alpinizma **Obrodom Kuzeljevićem** i **Lazom Radivojcem** i pomoćnicima **Zoranom Markovićem** i načelnicom ASNS **Aleksandrom Bunjevčev**.

Tokom **prvog vikenda** tečaja (6.-7. jun), pod rukovodstvom instruktora Laze Radivojca i pomoćnika instruktora Zorana Markovića i Aleksandre Bunjevčev, uz teoretsku priču o alpinizmu, odmah se više pažnje poklonilo praktičnim aktivnostima jer je namera bila da drugog vikenda tečaja odemo na alpinistički tabor u organizaciji AOP u Gornjačkoj klisuri. Zbog toga subotu i nedelju provodimo vežbajući vezivanje čvorova, teoretsko upoznavanje sa alpinističkom opremom, načinima pravljenja sidrišta i slično,

da bismo se preselili iz doma u Popovici na Orlovo bojište i svi prošli kroz praktično korišćenje opreme (klinova, čokova, stopera, frendova, kompleta...), praktično pravljenje sidrišta, osiguravanja prvog i drugog penjača, abzajl... Nakon toga penjemo dva kraća smera, radi vežbanja tehnika penjanja ali i komunikacije među penjačima, što je priprema za naredni vikend i penjanje smerova u Gornjačkoj klisuri, i vežbanje samospasavanja na užadima spustenim s krošnji drveća.

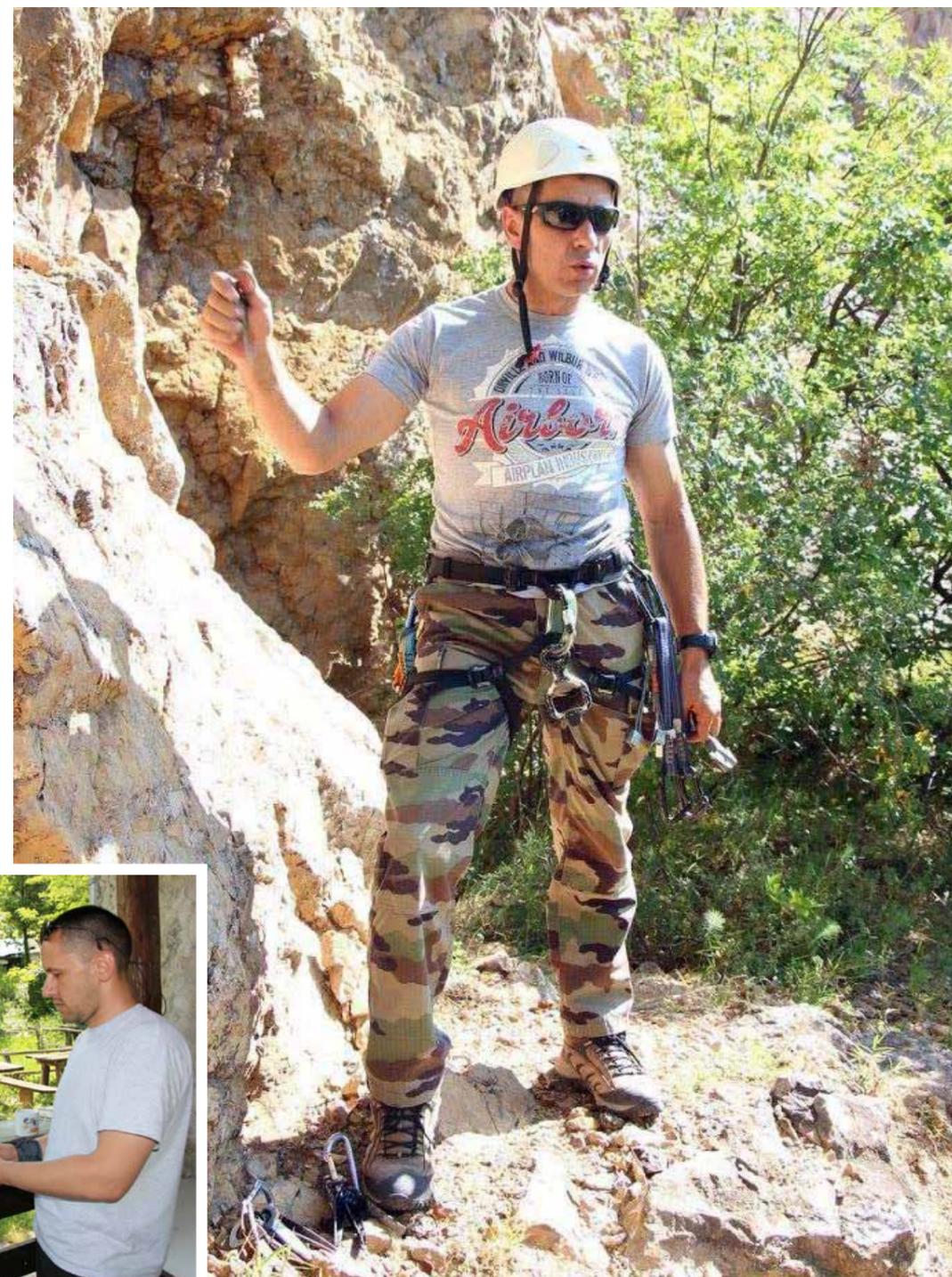
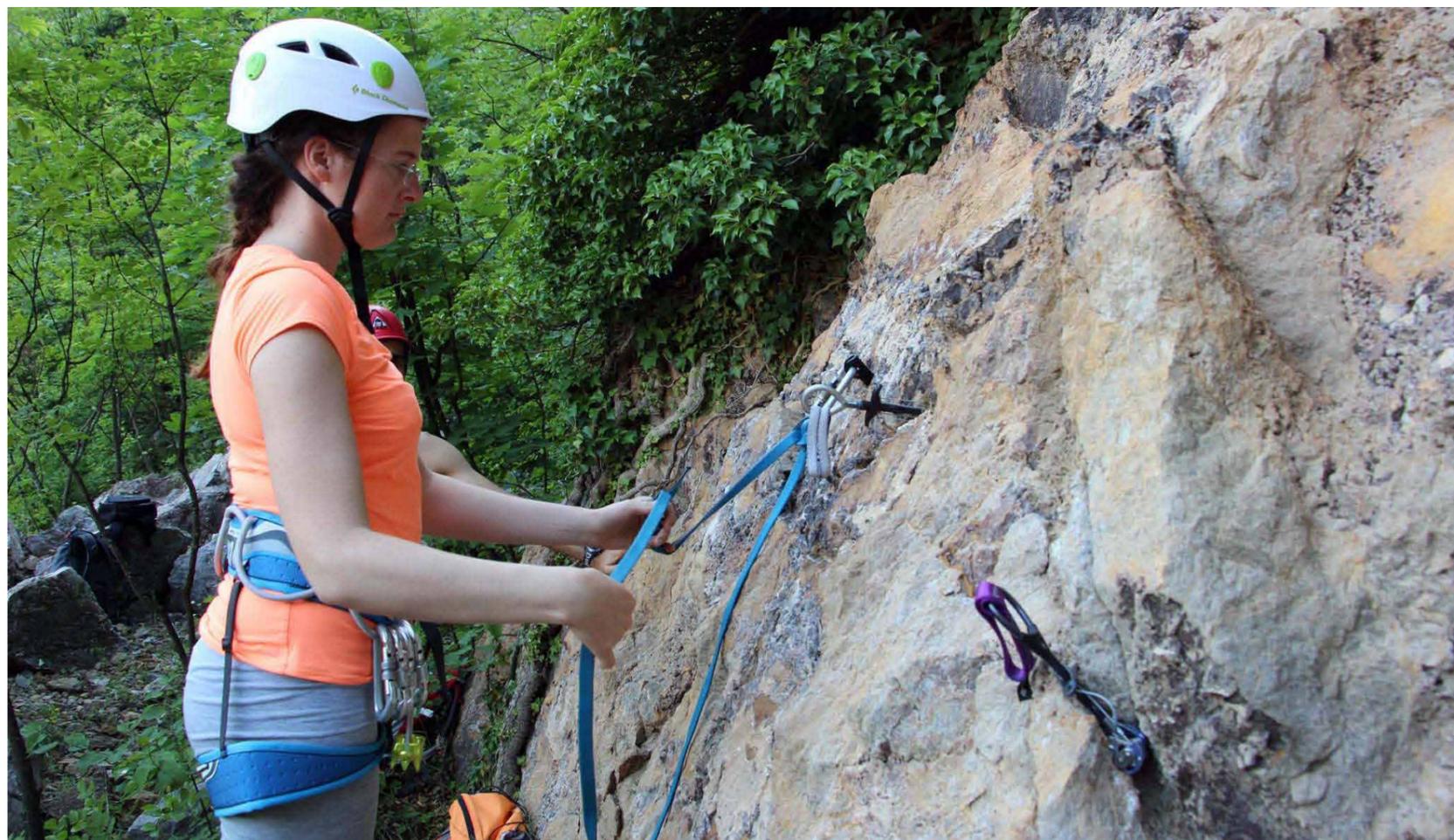
Drugi vikend tečaja (13.-14. jun),

nastavljamo u mestu Ždrelo gde je organizovan alpinistički tabor u organizaciji AOP (Alpinističkog odseka Požarevca). Nakon dolaska u popodnevnim časovima u petak, podizanja kampa tj. postavljanja šatora i prespavane noći bez gradske vreve, naredna dva dana provodimo penjući tri smera u stenama Gornjačke klisure. U subotu (13. 6.) nam se priključuje instruktor alpinizma Obrad Kuzeljević i preuzima vođenje tečaja do kraja. U subotu (13. 6.), zbog velikog broja tečajaca i veoma toplog vremena, uspevamo

svi popeti dva smera i to „Burgija“ i „Ljubinka desna“. Uveče prisustvujemo i predavanju u kampu koji drži načelnik AOP-a, o svom putu u Britaniju i par dana penjanja tamo. U nedelju uspevamo svi ispenjati još jedan smer „Jagnjeća brigada“, ali sunce nas sprečava da dalje penjemo. Pakujemo šatore i sa fenomenalnim utiskom napuštamo Ždrelo i odlazimo sa tabora.

Završni vikend tečaja je pao od 3. do 5. jula. Popodnevni časovi 3. jula protiču u teoretskim predavanjima. U subotu (4. 7.) tečaj nastavljamo na

Orlovom bojištu, vežbalištu gde u realnim uslovim ponavljamo sve vezano za opremu, pravljenja sidrišta, međuosiguranja. Selimo se pod zidine Petrovaradinske tvrđave gde svi vežbamo abzajl polulađarcem. Vežbamo padove, kao i kretanja u steni (penjanje, otpenjavanje, prećanje). Ponovo odlazimo u dom na Popovici. Slušamo predavanje iz prve pomoći. Do kasno uveče, kao i

veći deo nedelje slušamo predavanja i obrađujemo teme iz orijentacije, o planinarskoj organizaciji u Srbiji, istoriji alpinizma, morfologiji stena, opremi...

U popodnevrim časovima tečajci su radili test. Kada kažu da test ima šesnaest strana - da, ne lažu. Svi smo morali još i pokazati da znamo uraditi „Sent Bernarda“ (sistem za spasavanje palog penjača). Time je u

kasnim časovima, u nedelju, početni tečaj letnje alpinističke tehnike završen. Neki su time zadovoljili za sticanje zvanja alpinističkog pripravnika, jer su pre završili zimski tečaj, drugima ostaje da ga tek prođu.

U svakom slučaju, dobro organizovan tečaj u organizaciji Alpinističke sekcije Novoga Sada. Intenzivan rad tokom tri vikenda. Nova

penjališta, novi ljudi i novi penjači...

Dogovor je bio da četvrtog vikenda odemo svi zajedno na Borski sto i, prvi put sa završenim tečajem, zajedno ispenjemo par smerova. Međutim iz raznoraznih razloga nismo uspeli da se organizujemo. Neki su išli na pre dogovorene odmone, neki zbog posla, uglavnom, mala ekipa iz ASNS je otišla na dogovoreno mesto. Fenomenalni predeli,

fantastični smerovi. Mogućnost penjanja svih „problema“, što po težini smeri, ili težini detalja (ljuske, kamini). Uglavnom, prvog dana ispenjah svoj jubilarni deseti smer i začinih ga prvim penjanjem „kamina“. U sledećem (jedanaestom) smeru osetih šta znači penjati po mraku uz čeonu lampu. Sutradan se dogovorismo da pred put ispenjemo nešto lakše, pa je moj dvanaesti smer

prošao bez dodatnih iznenađenja ali ga začinišmo izlaskom na vrh Borskog stola i uživanjem u fenomenalnom pogledu.

Odlazimo, a time osećam i da se tečaj zaista završio. Ostaje uživanje u penjanju i učenje u realnim okolnostima kao i krađa znanja od iskusnijih. Hvala svima. Vidimo se na nekoj planini, u steni. VEDRO!

DENISIVANOVIĆ

Velika crnogorska tura

Planinari iz Beograda, Novog Sada, Sombora i Bačke Palanke (**Srbija**), u organizaciji **PK „Balkan“** uživala u devetodnevnom planinarenju po planinama **Srbija i Crne Gore**...

Crna Gora

Pinom je obeležena približna pozicija lokacije opisane u tekstu.

Sredinom juna grupa od 18 planinara iz Beograda, Novog Sada, Sombora i Bačke Palanke (Srbija), u organizaciji PK „Balkan” uživala u devetodnevnom planinarenju po planinama Srbije i Crne Gore, i penjala 14 vrhova preko 2.000 metara i nekoliko nižih.

1. DAN

Naša mala „ekspedicija” krenula je od planinarskog doma na Mokroj gori koji drži PD „Sandžak” iz Novog Pazara. Do doma se dolazi magistralnim putem Novi Pazar - Rožaje i kod sela Draga pre graničnog prelaza prema Crnoj Gori se skreće levo prema domu i to nekih desetak kilometara do samog doma s tim što je prvih šest-sedam kilometara nov, dobar asfalt, a poslednji deo je makadam kojim se leti može ići

automobilom ili minibusom, a poslednjih 500 metara peške.

Mokra gora opravdano nosi svoje ime. Probijali smo se stazom prvo kroz vlažnu šumu, a zatim preko proplanaka sa gustom i visokom travom i rastinjem sa koga se cedila voda. S druge strane, Mokra gora je bezvodna, nema puno potoka i izvora, na našem putu nije bilo ni jednog, pa smo morali da poneseo dovoljno vode na turu.

Posle par sati hoda, izlazi se travnatu visoravan prošaranu borom krivuljem. Desno se skreće na vrh Beleg (2.142 mnv), a levo na vrh Poged (2.154 mnv). Grupa izlazi prvo na Beleg, a zatim i na drugi vrh koji se nalazi samo na 20 minuta hoda od prvog.

Posle povratka i noćenja u domu, nastavljamo dalje naš put.

2. DAN

Ustajemo vrlo rano kako bismo preko Andrijevice prvo asfaltnim, a zatim makadamskim putem stigli do Štavne, podno Komova. Ostavljamo našeg vozača da preveze stvari do Eko katuna na lokaciji Ljuban, gde ćemo spavati, a mi krećemo sa malim rančevima ka Vasojevića kumu. Vrlo brzo počinje prvo blagi uspon, a zatim strme travnate i kamene krušljive police. Uz oprez, izlazimo na plato gde se ukazuje veličanstveni prizor - strma litica Vasojevićkog Koma (2.460 mnv).

Staza vijuga pod sada nešto nižim nagibom i uskoro stižemo na vrh posle dva i po sata. Gore nas dočekuje vrlo jak i hladan vetar. Posle odmora i fotografisanja krećemo dole. Na silasku smo imali jedini „incident” tokom našeg celokupnog boravka

na planini. Jedna devojka se okliznula na siparu na vrlo strmom delu staze, ali ju je zadržao ranac i sve se završilo dobro.

Od podnožja Vasojevićkog koma vodi staza kroz gustu šumu zaobilazeći jednu udolinu i posle sat vremena hoda se stiže na Ljuban gde se nalazi Eko katun „Martinovića”. Tu nas dočekuje domaćin Željko sa „arsenalom” raznih frula ispred sebe i priređuje nam koncert dobrodošlice. Deo grupe ostaje da uživa u hladu katuna, dok deo ljudi nastavlja sa akcijom odlaskom na možda najzahtevniji od Komova, Ljevorečki kom (2.483 mnv). Ovaj vrh se najređe penje i odlikuje ga strma i vrlo krušljiva staza, te je potrebno biti pažljiv kod uspona. Abiciozniji deo ekipe je uspeo da stigne nazad pre mraka do katuna sa osvojenim vrhom iza sebe.

3. DAN

Trećeg dana ne ustajemo previše rano, mada je bolje penjati kada sunce nije previše jako, ali ljudima je odgovaralo da malo duže odspavaju. Kreće se na Kučki kom. Staza od Ljubana vodi prvo izohipskom kroz šumu, a zatim izbija u dolinu Međukomlja. Prizor je nestvaran. Dolina je oivičena masivom Komova sa čijih vrhova i strmih padina prema dole leže velike površine pod siparom. Pravimo pauzu i hvatamo poslednje delove staze koji su u hladu, jer sunce počinje da se penje sve više. Iz Međukomlja staza skreće desno, gde se nalazi prva prepreka, velika stena koju treba preći uz malo veštine. Dalje je na

stazi potreban oprez pri kretanju. Nije toliko strma koliko je izrazito krušljiva i treba više paziti na druge nego na sebe. Već na tom delu stavljamo šlemove za svaki slučaj.

Uskoro se ukazuje pred nama druga prepreka, kuloar preko koga treba napredovati dalje ka Komu. Pristup preko kuloara je strm i krušljiv, ali ima sigurnih hvatova i ekipa brzo napreduje uz veliku disciplinu i držanje propisnog odstojanja. Posle izlaska iznad ovog dela pravimo pauzu za pregrupisanje i nastavljamo uspon preko kamenih polica i stena. Markacije su sveže i, kako smo saznali, nedavno obnovljene i to vrlo dobro, jer je ranije bilo starih markacija koje su usled erozije i stalnog pomeranja i odranjanja kamenih ploča postale loše rešenje. Posle tog dela staze se nalazi „nož“, mogu možda i njega nazvati preprekom. Nije ništa zahtevno, ali je svakako potreban oprez zbog malopre pomenute erozije, jer nikad ne znate šta je prethodna zima ili nevreme odronilo ili rasklimalo na stazi. Ubrzo stižemo na vrh Kučki kom (2.487 mnv) bez ikakvih problema. Silazak je prošao manje više isto uz malo veće rastojanje pri silasku niz kuloar.

Info

Planine: Mokra gora, Komovi, Bjelasica, Žljeb, Ahmica, Hajla

Dužina trajanja akcije: 9 dana

Organizacija: PK „Balkan“

Vodič: Aleksandar Mijatović

Domaćin: Predrag Golubović

Odlučujemo da ovaj dan učinimo još više zanimljivim pa krećemo na spust niz sipar. Polovina grupe kreće nazad u katun istim putem, dok se druga grupa odlučuje na skijanje po siparu. Bio je to jedan od boljih momenata na akciji. Osećaj je kao skijanje po pravom snegu. „Isukali“ smo štapove i krenuli u veleslalom zaobilazeći poneki veći kamen/kapiju koji se našao na sitnijem siparu. Bilo je četiri-pet vezanih staza te smo vrlo brzo „skinuli“ 300 metara visinske i našli se na markiranoj stazi koja vodi ka Ljevorečkom

komu. Jedina mana ovog „skijanja“ jeste što posle budete jako prašnjavi. Obe grupe su nastavile svaka svojom stazom i spoji smo se u skoro isto vreme ispred katuna Martinovića.

4. DAN

Osvanuo je dan kada smo trebali da se pomerimo na nešto pitomiju Bjelasicu. Preko Berana stižemo u zaselak Banjevac odakle krećemo na današnju akciju pošto smo prethodno kod našeg domaćina Goluba

Smeštaj

Tokom naše planinarske avanture odseli smo u sledećim smeštajima:

MOKRA GORA
Planinarski dom PD „Sandžak“

Kontakt:
Tel: +381 20 312222, 331560
E-mail:
pdsandzak@gmail.com
metko@ptt.rs
hubanice@yahoo.com
www.pdsandzak.org.rs

KOMOVI
Eko katun „Martinović“
Kontakt:
FB Komovi Katun Martinovica

BJELASICA
Planinarski dom „Suvodo“
Kontakt:
FB Planinarski dom Suvodo

HAJLA
Planinarski dom „Grove“
Kontakt:
Kontakt
Mobilni: Feka Kurtagić + 382 67 285 393
E-mail: fekaski@t-com.me
FB Dom „Grove“

obrstili maline, ribizle i trešnje koje na ovoj nadmorskoj visini sazrevaju tek sredinom jula. Sledi nešto strmiji uspon travnatim pašnjacima gde dolazimo do lepog velikog vodopada koji se nalazi u šumi.

Bjelasica je vulkanskog porekla za razliku od Komova i drugih okolnih planina, te je bogata vodom pošto ona ne prodire kroz slojeve, već se zadržava na površini. Posle vodopada još neko vreme napredujemo kroz šumu, te dolazimo do vidikovca Čukari iznad kojeg je vrh Meka. Od ove tačke je vrlo blaga staza koja vodi do vrha Tureća glava (1.850 mnv) gde smo se kratko zadržali, pa nastavili ka Poganoj glavi (1.828 mnv). Našla se usput i koja zrela borovnica mada im još nije vreme. Posle dužeg odmora krećemo na dole ka Jelovici. Dole nas je čekao naš prevoz te nastavljamo ka planinarskom domu Suvodo gde ćemo boraviti narednih dana.

5. DAN

Krećemo u pohod na neke od vrhova preko 2.000 na Bjelasici. Kretali smo se lagano i bez žurbe ostavljajući dosta vremena za fotografisanje i uživanje. Prvu veću pauzu pravimo na Pešića jezeru koje se nalazi na samom obodu NP „Biogradska gora“, posebnoj prirodnoj celini na Bjelasici. Ubrzo se ukazuje i poznati toranj na vrhu Zekova glava, ali

ne idemo prvo na njega već skrećemo stazom desno ka najvišem vrhu Bjelasice, Crna glava (2.139 mnv). Staza je laka i svi vrhovi na ovom delu planine su vrlo pristupačni. Posle Crne glave, idemo i na Zekovu glavu (2.122 mnv), na kojoj se nalazi vojni objekat, pa nije dozvoljeno fotografisanje ni duže zadržavanje. Dalje nastavljamo stazom ka vrhu Troglava (2.072 mnv). Posle dužeg „otpadanja“ na vrhu silazimo posle par sati hoda do našeg prevoza pa do doma.

6. DAN

Današnji dan je bio zamišljen kao laganiji dan za „resetovanje“ pred sutrašnji naporni dan. Krećemo u šetnju do Velikog Šiškog jezera gde provodimo neko vreme, pa nastavljamo dalje ka lokaciji Svatovsko groblje. Na GPS-u smo videli da se pred nama nalazi jedan vrh preko 2.000 te, iako nije bilo u planu da se penje nešto, nismo mogli da odolimo pa izlazimo na vrh Crna lokva (2.006 mnv). Konačno i jedan vrh na Bjelesici koji nema u imenu reč „glava“! Posle vrha krećemo kružnom stazom gore-dole ka par nižih vrhova i vidikovaca. Iznad jednog od njih vidimo i Malo Šiško jezero. Spuštamo se zatim nešto strmijom stazom na dole. Pošto smo malo promašili stazu ka Malom Šiškom, odlučujemo da ne idemo do njega, već idemo ka jezeru Ševarine. Posle njega dolazimo

do madama kojim nam je trebalo oko sat vreme hoda da dođemo do našeg smeštaja.

7. DAN

Posle vrlo ranog ustajanja krećemo ka Rožaju, pa prema graničnom prelazu Kula između Crne Gore i Kosova. Nakon prelaska crnogorske granice dolazimo do početne tačke uspona na planinu Žljeb. U planu su bili vrhovi Žljeb, Rusolija i Ahmica, ali smo već tada videli da će to teško biti izvodljivo, jer smo dosta kasno stigli na početak staze. Staza vodi

travnatim padinama sa nešto malo drveća. Ovde ne prolazi puno ljudi, pa je sve malo zaraslo i treba paziti da se upadne u bor krivulj kroz koji se teško kreće. Promašili smo jedan izvor vode te će nam to kasnije odrediti kojom stazom ćemo se kretati u povratku. Do Žljeba (2.365 mnv) treba oko tri sata hoda. Staza je blaga osim završnog uspona koji je nešto strmiji, ali ne previše zahtevan.

Opšte oduševljenje je izazvao jedna tačka gde se nalazilo desetak cvetova runolista, pa je usledilo još nekoliko takvih, da bismo izlaskom na greben pred

sam vrh videli ceo tepih od runolista. Niko od nas nikada nije video takav prizor. Bez obzira što je ovaj cvet strogo zabranjeno brati, u nekim delovima je bilo nemoguće hodati normalno - toliko ga je bilo.

Posle odmora na vrhu donosimo neke odluke, pošto su neki hteli da preskoče Rusoliju i idu samo na Ahmicu, a neki su hteli sve, ali vremena nije bilo dovoljno. Dogovorili smo se da se ne razdvajamo, jer smo ovaj teren najmanje poznavali do sada, pa je odlučeno da se posle Žljeba penje Rusolija, a da Ahmicu ostavimo za poslednji dan ko bude želeo. Sa Žljeba se ne može grebanski na Rusoliju, već se mora opet spustiti dole do podnožja. Tu smo čak sišli još malo niže nego smo želeli u neku depresiju, jer smo imali problema sa borem krivuljem, te smo ga izbegavali koliko smo mogli. Bio je toliko gust da bi bilo kakvo dublje upadanje u njega bio dalje lavirint za nas. Uspeli smo da se „iščupamo“ i ubrzo došli u podnožje Rusolije (2.382 mnv). Vreme počinje da se menja i kreću da se sakupljaju tamni oblaci i da grmi. Neverovatno brzo smo ispeli vrh, gde je počeo da nas tuče led pomešan sa kišom. Sledilo je oblačenje, jedan snimak fotoaparatom i bežanje na dole.

Postoji nešto kraći put ka planinarskom domu „Grope“, ali je i on bio predugačak, jer smo ostali sa malo vode. Idemo nešto dužim putem, ali koji usput ima siguran izvor. Oblaci su se smenjivali sa suncem. Posle „tankovanja“ flaša i stomaka na izvoru nastavljamo ka domu koji je još uvek daleko. Prolazimo pored podnožja

Ahmice i tu skrećemo na Kosovo kroz jedan planinski katun kako bismo malo skratili stazu, pa se opet vraćamo u Crnu Goru.

Nedaleko od doma nas je uhvatio jak pljusak i srećom, to je bila jedina kiša za vreme našeg boravka na akciji, što je vrlo retko za toliko dugo vreme provedeno na planini. U tradicionalno gostoprимljivom planinarskom domu „Grope“ nas dočekuje domaćin Feka, koji se potrudio da naloži vatru i spremi nam toplu večeru.

8. DAN

Današnji dan je rezervisan za Hajlu čiji se greben strmo uzdiže iznad doma. Jedan deo ekipe hoće da penje i Dermando vrh koji se pruža i nastavku Hajle, te oni kreću rano ujutro. Drugi deo grupe kreće kasnije. Staza od doma vodi na gore do jednog travnatog platoa, sa kojeg se može skrenuti ka Ahmici, dok naša staza vodi desno na gore prema grebenu. Na greben se dosta brzo izlazi te se ide dalje ka vrhu. Pošto smo imali dovoljno vremena, pravili smo duže pauze i uživali. Posle vrha Hajle (2.403 mnv), krećemo se i dalje grebeski i prolazimo pored nekoliko dubokih kraških jama i posle pedesetak minuta hoda dolazimo do izvora Biser voda. Posle izvora pravimo polukrug i krećemo na spust sa Hajle. Staza je markirana ali treba biti oprezan jer se zbog gustog rastinja zna izgubiti. Dolazimo do jednog nižeg useka gde se po preporuci našeg domaćina i vodiča Feka krećemo tiho i bez razgovora jer se tu pojavljuju

divokoze i srne. Nažalost, nismo imali sreće da ih vidimo. U proleće tu ima i medveda, jer im se u blizini nalaze pećine u kojima zimuju. Uskoro dolazimo do doma.

Druga grupa planinara je ispenjala vrh Dermando (2.120 mnv) te se dodatno podelila u dve grupe - jedna je došla nazad u dom preko Biser vode, a druga preko planinarskog doma „Bandžov“. Uveče je sledilo druženje u domu i pakovanje za one koji su i dan povratka kući hteli da iskoriste da još malo planinare.

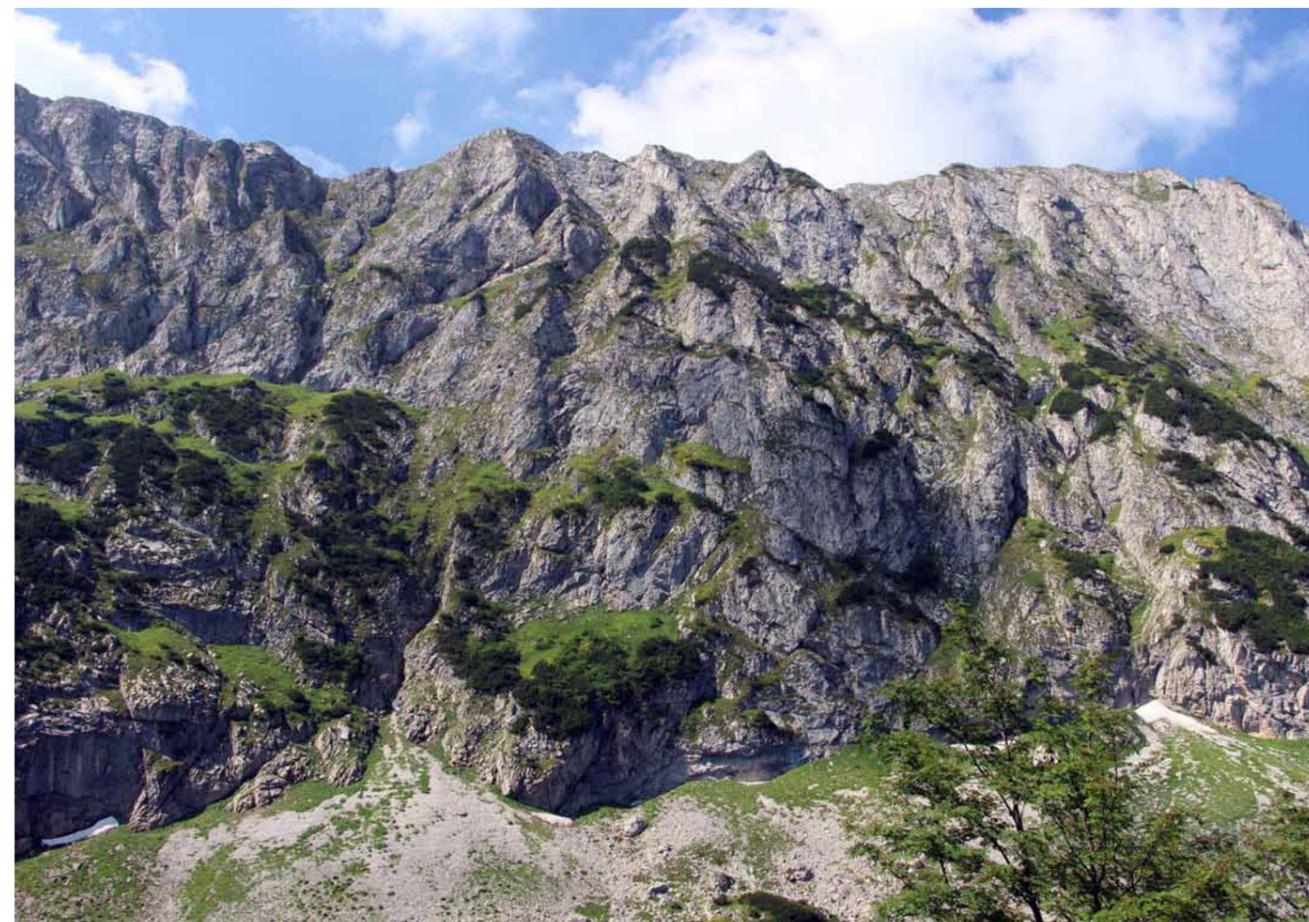
9. DAN

Grupa koja je odlučila da penje Ahmicu (2.272 mnv), kreće iz doma u šest ujutro. Posle lagane staze do

severnih padina Ahmice kreće sve strmiji nagib koji je najveći pred završni uspon. Posle pauze i doručka na vrhu, sledio je spust koji je potrajao nešto duže nego je planirano zbog nagiba terena.

Grupa koja je ostala spremila je dom, a kasnije se družila sa planinarima iz Herceg Novog koji su navratili na kafu na putu ka Hajli. Obe grupe se nalaze kasnije u naselju Bandžov. Tamo se nalazi vrlo zanimljivi dom kulture „Dermadoo“ koji preporučujemo da posetite. Zahvaljujem se vodičima na dobro organizovanoj akciji i sjajnoj ekipi koje je bila sprema da izgura celu turu.

TEKST I FOTO:
JOVAN JARIĆ

VOJNIK

Atraktivan planinski vis

U neobičnim čarima planine Vojnik (Crna Gora) uživali su planinari, u organizaciji PK „Pobeda“ Beograd (Srbija)...

Crna Gora
Pinom je obeležena
približna
pozicija
lokacije
opisane
u tekstu.

Vojnik je neobičan i zanimljivi planinski masiv, severno on Nikšića, čije vertikalne severne litice grade jednu stranu kanjona Nevidio, a sa ostalih strana je više vrhova, među kojima dominira jedan, koji se natkrilio nad kanjonom. Retko ovaj vrh posećuju beogradski planinari, a i ovaj

put se neplanirano našosmo na tom vrhu. Krenuli smo bili na Maganik, ali našosmo na rudarsku blokadu puteva, tako da smo morali izmeniti plan. Vojnik je uvek spreman - on čeka na straži. On sačekuje namernike, pružajući im gostoprimstvo planinštaka. Ime planine dovoljno govori.

Visina Vojnika je zanimljiva i intrigantna. Visina planinara je dovoljna da sa glavom dosegne 2.000 m. Formalno dakle nedostaju dva metra, tako kažu karte, a ako stanete i na stub na vrhu, dostigli ste tu visinu. Ili, ako niste nogama, jeste glavom na toj visini, dišete taj zrak. Taj osećaj imate, jer dovoljno je biti na vrhu, osetiti ga, to je doživljaj visoke planine. Planina je ovo viša od svoje visine. Ona dostiže lepotu većih vrhova. Ovde ste u cen-

tru planina, na severu je Treskavac i Durmitor, na istoku Kapa Moračka i Maganik, a najbliže su Golije i Ledenica na zapadnoj strani. Imate utisak da ste na najvišoj planini u okruženju. Od ove planine kao da nema visočije, a svakako nema ovakvog vidikovca, sa otvorenim vidicima na sve strane.

Planinske staze su zarasle, a nekadašnji stočni javnici se samo naziru. Od Jasenovog Polja ima kolski put uz Vojnik, ali on kruži podnožjem, treba

solidnom stanju, dok su ostale u ostacima. Trava je bujna i visoka, netaknuta, tako da očito ove godine ovde nije niko dolazio sa stokom. Široka ja to dolina, dubodolina okružena vrhovima, stvorena za početak završnog uspona. Za zimski bivak takođe. Prema glavnom vrhu ide se uz strminu gde ima najmanje rastinja, izlazi na greben, pa onda se iščekuje vrh. Tu je, samo što nije. Pa onda ima još. Samo što nismo na vrhu, stalno se čini. Taj završni uspon je posebno atraktivan, lep, sa otvorenim vidicima na Štirni do koji ostaje za

mu dugo da se popenje, a gore se grana i treba kroz gusto rastinje preći ka ulazu u Štirni do, dok će put napraviti krugove oko brda da se nađe na gornju visinu. Ovo znači da treba poznavati ovu planinu, da ona nije jednostavna za snalaženje.

Ima tu i teže prohodnih predela, a ne samo rastinja koje zaklanja vidike, kao da želi da skriva stazice, koje su to nekada bile vidljive.

Štirni do je katun gde je nekada bilo više koliba i domaćina, a sada vidimo samo jednu kolibu u

leđima. Desno se otvara vidik ka vrhovima koji se nadnose nad Nevidio.

Ovaj put je bilo na momente lagane kiše, ali ne previše, a i vidici su ipak bili otvoreni, oblaci visoko. To je omogućavalo da se uspon izvede bez sunca koje ovde može da prži i bude neprijatno. Kiša je natopila lišće rastinja kroz koje se provlačimo, time i našu odeću, ali nije bila ledena, već dosta prijatna kiša, podnošljiva.

Posle silaska sa Vojnika idemo na Žabljak. Lepo se odmorimo, pa sutra popesmo Savin kuk, na kom na vrhu bi i snega i hladnoće. Tako izvedosmo alternativnu turu, umesto Maganiku, kojem nismo mogli prići putem od Nikšićke Župe, gde je put bio zaprečen rudarskom mehanizacijom. Upravo su to bili rudari rudnika na Štitovu, gde smo bili krenuli. Razumemo rudare, njihovu nevolju i potrebu da štrajkuju, ali to nam je onemogućilo da idemo gde je bio plan, već na druge planine, opet uspešno. Posebno mi je drago što samo bili na vrhu Vojnika, gde zaista retko dolazimo.

PLANINOM

*knjiga vodič,
drugo prošireno izdanje*
Autor: Tomica Delibašić

O planinama Crne Gore i Srbije, opisi planina i staza, poziv na literaturu, brojne potrebne podatke, uz deo o planinarenju uopšte, šta planinar treba da zna i na šta da obrati pažnju.

Po pristupačnoj ceni od **500 dinara**, pouzećem, sa troškovima slanja 700 dinara.

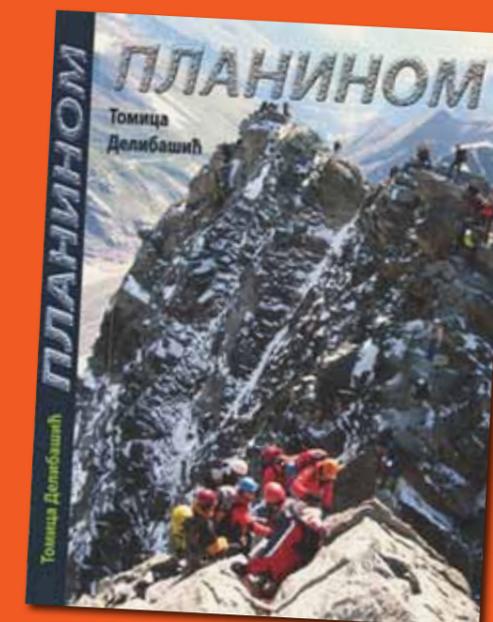
Više detalja o uslovima poručivanja i kupovine:
www.tomica-planinom.com

E-mail:

tdelibasic@ptt.rs

Telefon autora:

+381(0)64-245-22-37

Besna kobila

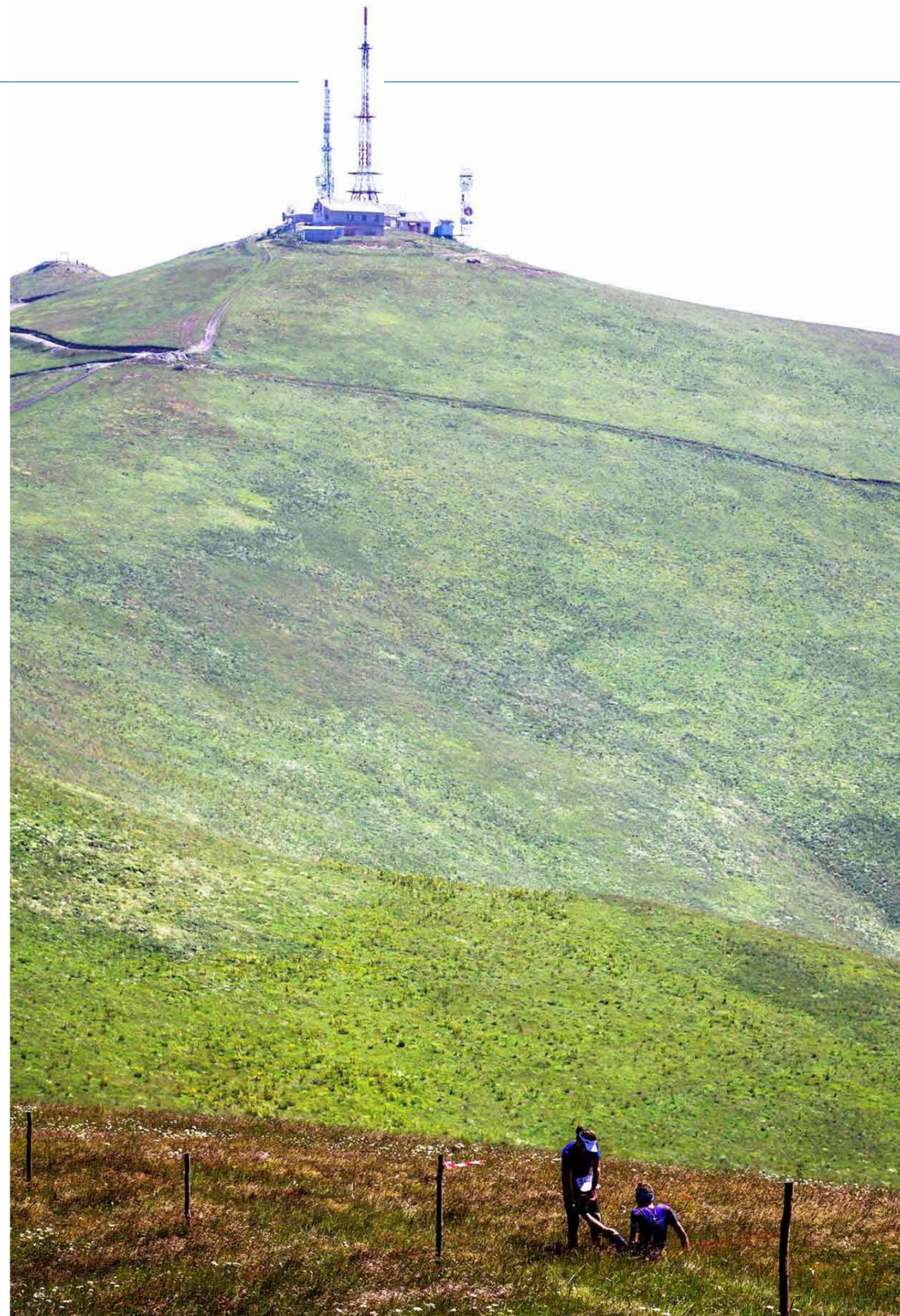
Ono što je srpska **Skyrunning asocijacija** priredila zaljubljenicima u planinsko trčanje i planinarenje 11. jula na **Besnoj kobili (Srbija)** može se jednostavno opisati kao vrhunski doživljaj i nezaboravno iskustvo...

Na Besnoj kobili održana je četvrta trka u Nacionalnoj Skyrunning ligi i posle Sokolovog puta (1. maja), drugi Sky Race u 2015. godini. Ovog puta takmičari su imali priliku da uživaju u fenomenalnim prizorima prirode na obroncima jugoistočne Srbije. Iako je naziv planine takav kakav je, ono što je ipak karakteristično za nju jeste da je ovo bio svakako pitomiji Sky Race od Sokolovog puta, idealan za početnike u planinskom trčanju. Dužina staze bila je 25 km uz 1.800 metara uspona, a takmičari su odmerili snage u dve kategorije – trkači i planinari.

U subotu u osam sati ujutru iz samog centra Vranjske Banje (420 metara nadmorske visine) označen je start trke. Cilj je bio na 1.923 mnv i više od 100 učesnika iz Srbije i inostranstva imalo je priliku da uživa u fantastičnom pogledu sa vrha, a većina takmičara se i prvi put upoznala sa netaknutom prirodom na Besnoj kobili, koja je sigurno sve ostavila bez daha.

Trkači i planinari morali su da prođu pet kontrolnih tačaka, a na poslednjoj ih je sačekala nagrada u vidu fenomenalnog pogleda na Crnook, Valoge, Vardenik, Milevsku i Šar planinu...

Učesnici su evidencioni karton overavali najpre na Lukovoj glavi (7,5 km), da bi se zatim uputili ka Srpskoj čuki (13 km). Usledila je Prosečenica (20 km), pa Raskršće Besna kobilica (23,4 km) i na samom kraju vrh Besne kobile (25 km).

Kao i na prvom Sky Race-u ove godine, Sokolovom putu i na ovom je najbrži bio Kristijan Stošić. Rođeni Vranjanac trijumfovao je pred svojim sugrađanima i tako ubeležio drugu pobjedu u sezoni (na Vertikalnom kilometru na Rtnju zauzeo je drugo mesto). Stošić je na cilj stigao posle dva sata i 36 minuta. Na pobjedničkom postolju pridružio mu se drugoplasirani Duško Momić rezultatom dva sata i 47 minuta. Momić je na prethodnoj trci na Staroj planini bio najbolji na najdužoj distanci od 122 km. Samo minut posle njega treće mesto osvaja Milovan Milić.

U ženskoj konkurenciji pehar je otišao u ruke Tanje Stojanovske. Ona je trku završila za tri sata i 51 minut i

tako je, posle pobjede na 122 km na Staroj planini, još jednom ponela epitet najbrže devojke. Drugo mesto pripalo je Mirjani Kovačević, koja je ostvarila rezultat četiri sata i 17 minuta. Ana Milosavljević stigla je treća na cilj i to samo pet minuta posle drugoplasirane.

U kategoriji planinara osvojenim prvim mestom mogao je da se pohvali Branimir Šešelja vremenom od tri sata i 46 minuta. Druga pozicija pripala je Janku Đuriću (četiri sata i 20 minuta), dok je Dejan Nešković treće mesto osvojio pošto je kroz cilj prošao posle pet sati i 12 minuta.

Andreja Tepavčević je stazu prešla za četiri sata i 29 minuta i tako bila najbrža planinarka. Posle 45 minuta kao druga kroz cilj prošla je Jovana Subić (pet sati i 14 minuta). Ubrzo posle nje, pobjedničko postolje obezbedila je i Irena Pavlović, koja je posle pet sati i 25 minuta došla do treće pozicije.

Kako su organizatori naveli, Besna kobilica predstav-

lja pravi biser Srbije i poseduje ogroman potencijal za razvoj aktivnog turizma. Pobjednici, kao i svi učesnici, oduševljeno su napustili Vranjsku Banju, srećni zbog činjenice da su upravo prešli 25 km po potpuno netaknutoj prirodi u ovom delu naše zemlje i pritom uživali u mnoštvo divnih predela. Tako da je ova trka bila dobitna kombinacija, jer su pored takmičara i organizatora, posle tog 11. jula zadovoljni bili i Vranjanci. Imali su priliku da uživaju i budu deo jedne skajraning trke i samim tim da predstave svoj grad i okolinu, koji su zaista posebni. Organizaciju trke pomogli su Turistička organizacija Vranja, Grad Vranje, Atletski klub „Vranjski maratonci“, volonteri i lokalno stanovništvo. I sve je bilo za čistu desetku.

KRISTINA BUGARSKI

SKYRUNNING KALENDAR

SPISAK SVIH SKYRUNNING TRKA KOJE ĆE SE ODRŽATI U SRBIJI U 2015. GODINI:

- 1. mart – Avala Sky Trail
- 21. mart – Rtanj Vertical Kilometer
- 1. maj – Sky Race Sokolov put
- 5-7. jun – Ultra trail Stara planina
- 11. jul – Sky Race Besna kobilica
- 25. jul – Prokletije Vertical Kilometer
- 2. avgust – Šarplaninski Sky Race
- 19. septembar – Tornička Bobija Sky Raide & Ultra Sky Marathon

Prokletije

U razgovoru sa jednim iskusnim planinarom, između ostalog, potegla se i tema odlaska na Prokletije na trku „Vertikalni kilometar“, koju organizuje „Skyrunning Srbija“. Rečenica koja je ostala urezana u pamćenju jeste sledeća: „Prvo Prokletije, pa pet praznih mesta i onda tek neke druge planine“, rekao je tada planinar. Sve je stvar ukusa. Nekome je nešto lepše, nešto mu više odgovara, na nešto ostaje ravnodušan... Odlazak na ovu planinu, međutim, u potpunosti je potvrdio da je ona ipak vlasnica neprikosnovenog broja jedan.

Stara izreka kaže: „Sve planine Balkana mogu na jednu stranu, a Prokletije na drugu“. Ko ih je posetio zna o čemu se radi, a ko je ovu trku iskoristio za prvu priliku da ode tamo, uverio se u tačnost te rečenice.

Jednostavno - svi su osvojeni lepotom ovog planinskog masiva.

„Skyrunning Srbija“, zajedno sa Nacionalnim parkom „Prokletije“, PK „Radnički“ iz Beograda i NGO „Orjen outdoor“, organizovala drugi „Vertikalni kilometar“ ove godine. Prvi je bio na Rtnju 21. marta. Može se reći da je to bio samo „pitomi“ uvod u ono što je takmičare sačekalo na Prokletijama.

Staza je bila dugačka 3,2 kilometra sa 950 metara uspona. Startovalo se na hronometar (na svaki minut) u 10 časova u subotu 25. jula iz doline Grbaje. Atmosfera na startu opuštana, ali... Krenuo je prvi trkač i kada su ga ostali videli na strmoj stazi i shvatili kuda ustvari treba da idu gore, nastao je mali metež. Malo je reći da je iz doline Grbaje pogled ka planinama imponantan,

prelep. U tome su svi bili saglasni, kao i u činjenici da se trka u tom trenutku činila veoma, veoma teškom. Čak su i neki od iskusnijih trkača bili u nedoumici da li će stići na cilj u predviđenom vremenskom limitu od dva sata. Šta je onda trebalo da pomisle ovi manje iskusni učesnici?!

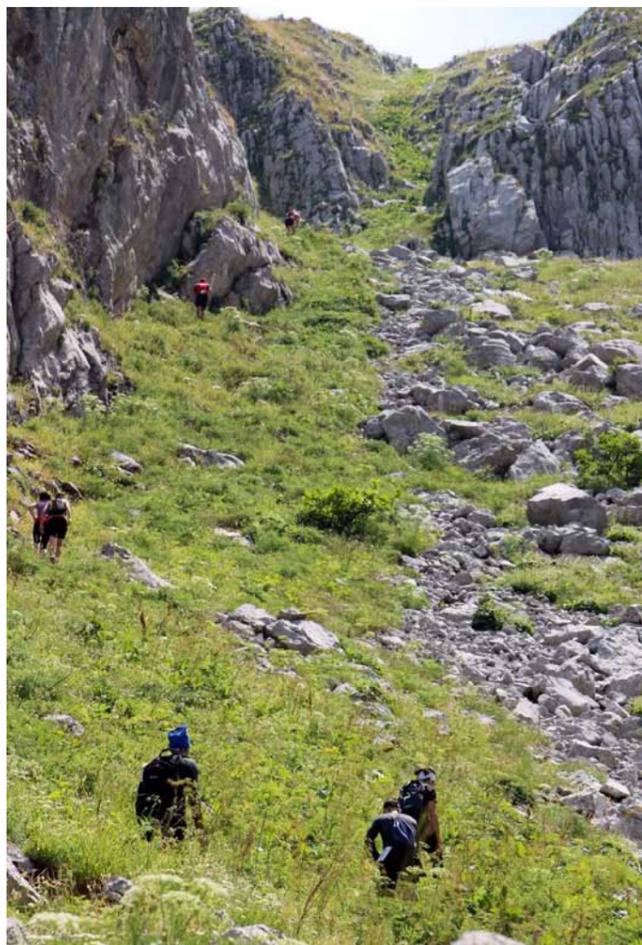
Start svakog takmičara praćen je aplauzom i bodrenjem ostalih koji su čekali svoj početak, kao i lavežom veoma živahnog malteзера, takođe, gosta ove manifestacije. Znače povici podrške na startu, daju odmah osećaj da ipak nije tako strašno i teško savladati ovaj uspon. Dobra stvar je što se oni čuju i dosta

kasnije, kada počnete da se krećete uzbrdo, dok se start video do 750. metra.

Na svu sreću, vreme je poslužilo tog dana, pljusak se spustio tek negde oko 17 časova, a do tada su svi takmičari već bili u kampu. Važno je da tokom trke nije bilo padavina, a čula se tek po koja grmljavina u daljini. Sve u svemu, sunce je dobro upeklo. To se, međutim, nije tako osetilo odmah na početku. Posle prvih 60 metara po ravnom, gde je moglo da se trči, uspon koji je usledio bio je prošaran šumom i hladom. Bez obzira na to, bio je to i najteži deo trke.

Kao što su organizatori i najavili, staza nije bila

nimalo naivna. Uzana, sa mogućim odronima, pružala je malo mogućnosti da vas neko obide. Morali ste da se pomerite u stranu, kako bi neko mogao da vas pretekne. Na nekim mestima, litice su bile tik uz put kojim se išlo. Posle trke većina je komentarisala da te litice nije ni primećivala, jer su uglavnom svi pazili gde staju i kuda koračaju, jer su za ovu trku stvarno bili potrebni maksimalna koncentracija i oprez.

Taman kada pomislite da nema kraja ovako teškom usponu, sretnete na stazi Draganu Radovanović iz organizacije. Ona uglavnom donosi dobre vesti na trkama. Bila je sada stacionirana na jednoj tački, pozdravljajući

svakog takmičara, proveravajući da li je sve u redu i da li mu je nešto potrebno. Važnije od svega toga, dočekivala je i obradovala sve rečenicom: „Najgori deo ste prošli, sledi lakši uspon, a imate još jedan malo teži pred kraj, ali nije strašno...“ Reči koje u tim trenucima zlata vrede...

Iako je ono što je sledeće čekalo učesnike bio lakši uspon, bila je tu i „druga strana medalje“. Izašlo se iz hladu, ostalo je da koračate samo pored trave, po kamenju i jakom suncu. Ali i to se nekako prebrodilo, jer su se tada pred vama otvorili nezamislivi pogledi na okolne vrhove. Uz komentar da su stali da fotografišu,

Najbrži Janko i Sofija

Ostvareni su odlični rezultati na „Vertikalnom kilometru“ na Prokletijama. Pobednici su **Janko Gardović** (AK „Niskogorci“ Herceg Novi) iz Crne Gore i **Sofija Arapović** (PK „Železničar“) iz Srbije.

Gardović je prvi prošao kroz cilj i sat je zaustavio na 38 minuta i pet sekundi. Sofija je bila brža i od nekoliko muškaraca i u ženskoj konkurenciji je pobedila rezultatom 52 minuta i 23 sekunde.

Na drugoj poziciji, našao se iskusni Makedonac **Marjan Bonev** („Treks“) koji je trku završio za 39 minuta i tri sekunde. **Aleksandar Domazetović** iz Crne Gore obezbedio je treće mesto rezultatom 41 minut i 47 sekundi.

Na postolju za drugu i treću poziciju našle su se takmičarke iz Crne Gore, **Dijana Stanišić** (HPD „Sniježnica“), koja je, takođe, uspela da stigne na cilj za manje od sat vremena (55:02) i **Miluša Bošković** (AK „Niskogorci“ Herceg Novi) rezultatom 1:00:39.

takmičari su taman te pauze iskoristili i za kratak predah. Bila bi šteta da se ne zastane bar na par sekundi i uživa u prelepim prizorima, koji ne mogu da se mere sa mnogo naših planina.

Usput su se sretali trkači što se već vraćaju dole i oni su, od ovih što se još penju, bili pretrpani pitanjima koliko još ima do kraja.

Blizu cilja, koji je bio nešto iznad takozvane Pečurke, na stazi koja vodi ka Krošnji i Severnom vrhu - Karanfilima, pred vama su bile samo stene. Ne može da se opiše to olakšanje kada vidite kako se viori zastava „Skyrunning Srbije“ koja označava cilj. Savladan je i kameniti krš Prokletija i preostalo je da se najpre uživa u fantastičnom okruženju. Za to je vredelo ići onoliko

uzbrdo. U jednom trenutku svi su zaboravili na umor, niko nije bio iscrpljen. Neki su se odvažili i otišli još i do vrha, dok su drugi obilazili obližnje stene kako bi se fotografisali i „uhvatili“ još koji fenomenalan pogled i predeo.

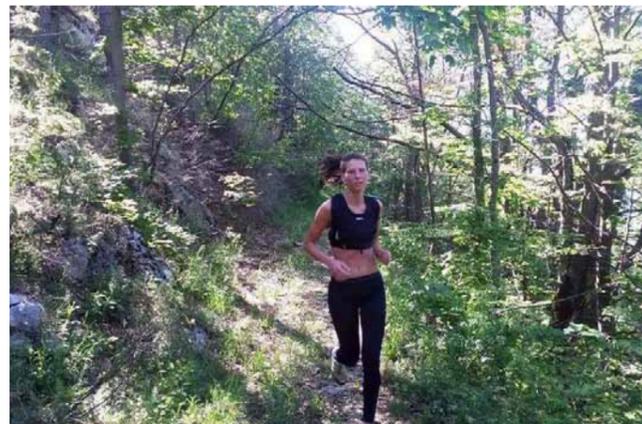
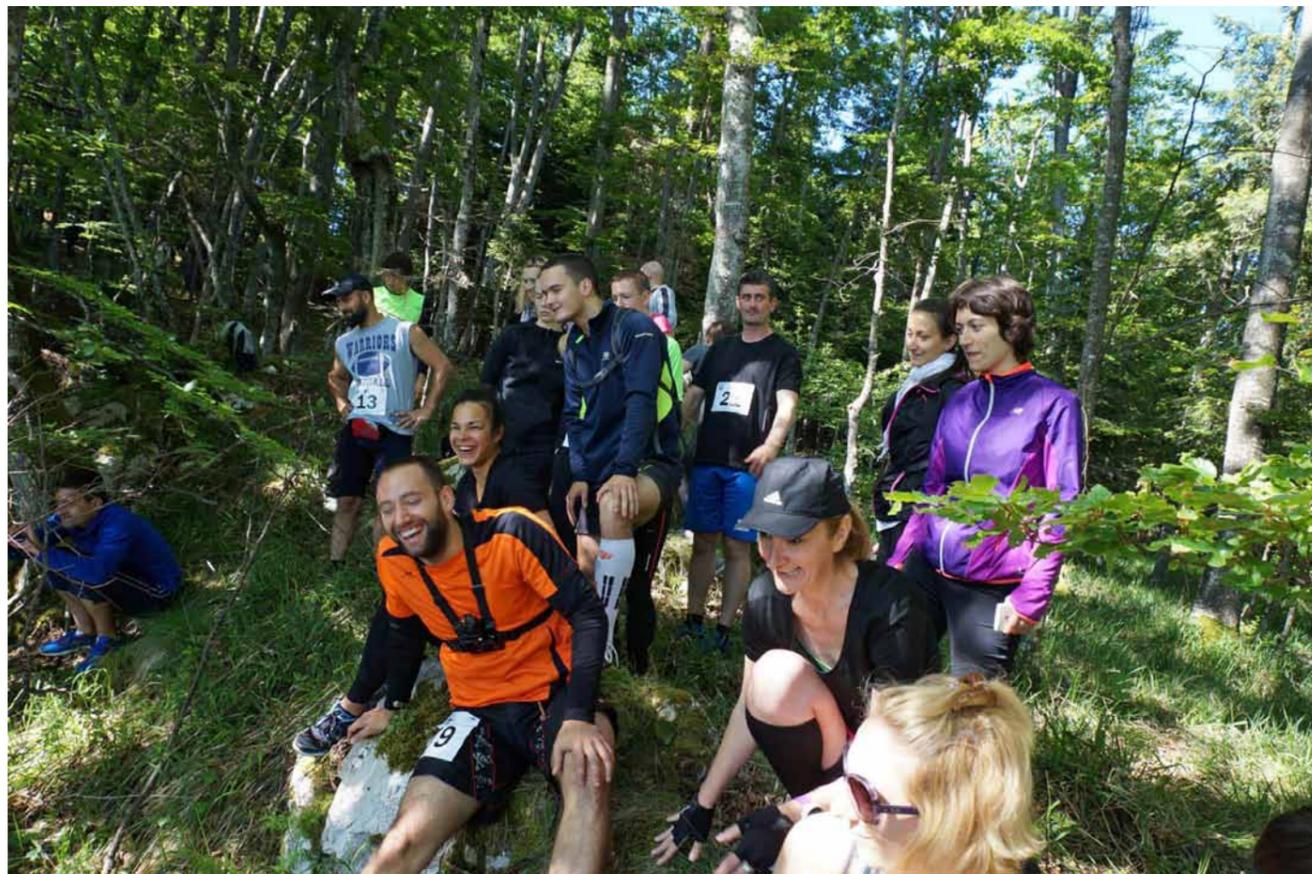
Silazak nije bio nimalo lak, ali i to se prevazišlo, jer su svi i tada, idući istom stazom kojom su se i peli, iskoristili priliku da dobro sagledaju okruženje koje im je bilo iza leđa tokom trke i da još jednom sa te visine bace pogled na jedan od najlepših planinskih masiva na Balkanu.

I zaista jeste tako... prvo Prokletije, pa pet praznih mesta...

TEKST: KRISTINA BUGARSKI

TARA 2015.

U organizaciji **Sportskog kluba „Alti“**
održana je planinska trka na **Tari (Srbija)**...

U organizaciji Sportskog kluba „Alti“, a pod pokroviteljstvom Grada Beograda, Sekretarijata za sport i omladinu i Planinarskog saveza Beograda, 30. maja održana je planinska trka na Tari. Skup učesnika je bio 29. maja, kada su se takmičari evidentirali i dobili startne brojeve. Na trci je bilo 140 učesnika.

Trka je bila podeljena u tri kategorije - sportsku, avanturističku i rekreativnu. Staza za sportsku kategoriju bila je duga 42 kilometara, a za avanturističku i rekreativnu do 20 kilometara sa preprekama. Za sportsku kategoriju se prijavilo 29 takmičara i ako se uporedi sa ukupnim brojem učesnika onda su avanturistička i rekreativna kategorija, koje su zajedno brojale 111 učesnika, imale veliku većinu.

Prepreke na 20 kilometara bile su: zip line (uže razvučeno između dve litice na kojem su se takmičari spuštali sa jednog kraja na drugi), abzajl (spuštanje niz uže na litici) i gađanje iz luka i strele. Za rezultat avanturističke kategorije ove prepreke su bile obavezne, dok su učesnici rekreativne kategorije imali ličnog izbora.

U jednom delu staze sportske kategorije, markacije u vidu crvenih traka su bile smaknute i bačene sa strane u travu. Pojedini učesnici tvrde da je to neko od prvih takmičara uradio namerno, dok mi mislimo da su meštani prolazeći slučajno svojim teretnim vozilima smakli markacije, a da nisu ni primetili. U svakom slučaju, u tom delu sem prvih nekoliko, takmičari su izgubili vreme tražeći markacije zbog čega im je

Rezultati i prolazno vreme takmičara

Sportska kategorija 42 km - žene

1. Sofija Arapović - 6h 42 min 0 sec
2. Ana Milosavljević - 7h 29 min 20 sec
3. Marija Čosić - 8h 05 min 0 sec

Sportska kategorija 42 km - muškarci

1. Nenad Živković - 4 h 44 min 25 sec
2. Aleksandar Dimitrijević - 4 h 44 min 30 sec
3. Benjamin Krnić - 6 h 06 min 15 sec
- Kornej Arkos - 6 h 06 min 15 s

Avantura kategorija 20 km - žene

1. Milica Tubin - 3 h 43 min
2. Alma Bašić - 4 h 30 min
3. Aleksandra Džudović - 5 h 22 min

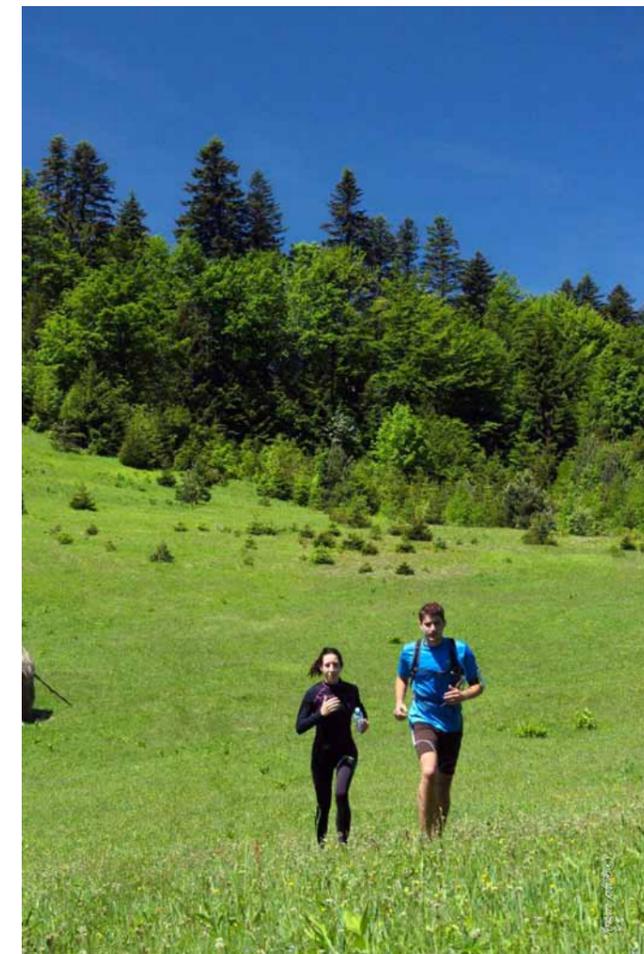
Avantura kategorija 20 km - muškarci

1. Slađan Blagojević - 2 h 45 min
2. Zoran Ognjanović - 2 h 53 min
3. Aleksandar Savić - 3 h 5 min

prolazno vreme bilo nešto duže od njihovog pravog rezultata.

Takmičari su 42 kilometra pretrčali po vrlo zahtevnom terenu i prešli ukupno 1.800 metara visinske razlike. Bilo je i onih koji su promašili neke markacije pa se vraćali, zbog čega su se 42 kilometra pretvorila

u 45 i više... Svima čestitamo na izdržljivosti i činjenici da su završili celu trku i prošli sve kontrolne tačke.

Kao i prošle godine na Staroj planini, i ovoga puta se dogodio isti slučaj, samo sa druga dva takmičara - obojica su stigla na cilj skoro u isto vreme, odnosno sa par sekundi razlike. U trci je učestvovalo najviše

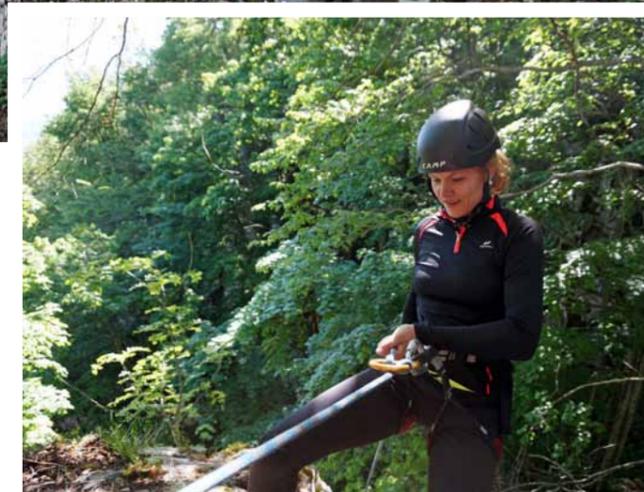
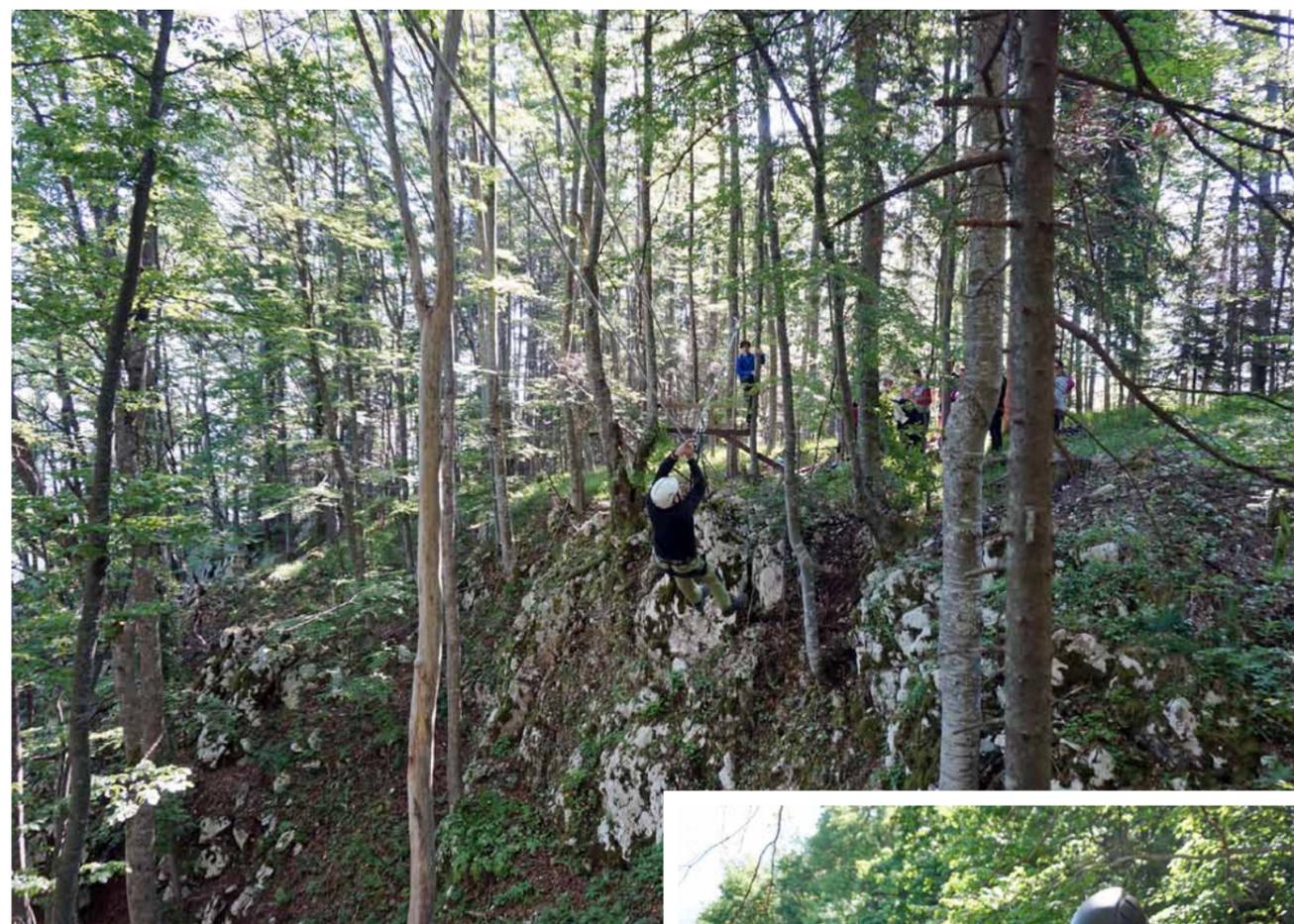
njih iz Beograda, zatim Novog Sada, Indije, Sremskih Karlovaca, Despotova, Mladenovca, Smederevske Palanke, Čelareva, Vršca, Sombora, Gornjeg Milanovca, Kruševca, Prijepolja, ali i šire. Imali smo goste iz Sarajeva, od kojih je troje osvojilo diplome i medalje. Osvojili su drugo mesto u avanturističkoj kategoriji u ženskoj konkurenciji i dva treća mesta u sportskoj kategoriji. Najmlađi učesnici su bili Lena Carić (10), Filip Mitrić (8) i Petra Prelovac (3).

Nakon trke takmičari su se odmorili uz ukusan pasulj i piće koji su nam pripremili JP Nacionalni park Tara i

BB Kleka, a u večernjim časovima je bila dodela nagrada.

Dan posle trke, većina učesnika iskoristila je dan da obiđe Zaovinsko jezero i ostale lepote i znamenitosti Tare. Kako nas je vreme poslužilo i na dan trke i posle, na sunčanom danu neki su se čak i kupali u jezeru.

Pored SK „Alti“ u organizaciji je bio Planinarski klub „Tara“ i JP NP Tara iz Bajine Bašte. Zaposlenima u NP Tara i članovima planinarskog kluba Tara se zahvaljujemo na pomoći u organizaciji kao i podršci u svakom smislu. Sportsko turističkom centru i hidroelektrani

Bajina Bašta se zahvaljujemo na prevozu i ručku za učesnike, a jednom od naših najboljih proizvođača rakije BB Klekovača se zahvaljujemo na učešću za nagrade kao i velikoj količini pića (sokova, piva...) koje su nam poslali za ovaj sportski događaj. Jahači starog brda su nam omogućili gađanje iz luka i strele, Sony kompanija fotoaparat i kameru, a prodavnica Outdoor Shop nagrade u sportskoj opremi i takođe im se zahvaljujemo.

Ova trka boduje se za 2. kolo lige Beograda.

TEKST: DRAGANA RAJBLOVIĆ

OUTDOOR SAJAM U NEMAČKOM GRADU FRIEDRICHSHAFENU

Ko diktira outdoor modu?

Jedan od najznačajnijih događaja u sportskom svetu svake godine okupi brojne proizvođače i distributere svih vrsta opreme, a to je odlična prilika da se predstave najnovije tehnologije i dostignuća, o kojima ćemo pričati...

O čemu pričamo?

Ovu manifestaciju poseti preko 30.000 posetilaca, a izlagači su mnogobrojni proizvođači i distributeri najrazličitije opreme. Dovoljno je reći da se sajam organizuje u 12 hala gde se može naći oprema za outdoor, kamping, repromaterijal i geđzeti...

Zašto sajam?

Poslovna prilika

Outdoor sajam koji se održava u nemačkom gradu Friedrichshafenu poseti preko 30.000 posetilaca, a izlagači su mnogobrojni proizvođači i distributeri najrazličitije opreme. Dovoljno je reći da se sajam organizuje u 12 hala gde se može naći oprema za outdoor, kamping, repromaterijal i geđzeti... Ukratko: sva moguća i nemoguća oprema i proizvodi industrije koja se u poslednje tri godine ekspresno razvija i svake godine donosi novine. Sajam je poslovnog karaktera - isključivo za sklapanje poslova, a treba naglasiti da za vreme sajma organizuju se takmičenja u disciplinama slack line, sky line, penjanju, trail race, bike... Takođe,

Out
door
shop

Sponzor rubrike: Outdoor shop; Višegradka 6, lok. 9
Za više informacija pozovite: 011/ 361 3 604
www.outdoor-shop.rs

moгуće je probati zip line, via feratu, voziti kajak ispred sajma na malom jezeru koje se nalazi na ulazu.

Šta tamo ima?

Ama baš sve

U jednoj od hala možete pronaći sve za kamping i prateću opremu za trejlere, kao i deo koji je posvećen outdoor turizmu. Štandovi su, kao najskuplji izlozi u velikim tržnim centrima, pažljivo dekorisani sa dosta prirodnih materijala (drvo, kamen...) i svaki izlagač ima performans kako bi privukao nove firme - potencijalne partnere sa kojima će napraviti posao.

Prevelik je broj firmi i proizvoda koji su nepoznati na našem tržištu i u nekoj dalekoj budućnosti neće biti prisutne - pre svega zbog cene. Međutim, tu su i novine u vidu proizvoda i materijala koji nam još uvek nisu dostupni.

U okviru sajma svake godine se dodeljuju nagrade za inovacije u gotovo svim oblastima outdoor-a, postoji i deo koji je posvećen medijima, zatim organizuju se predavanja na temu novina u izradi materijala gde proizvođači prezentuju svoje nove tehnologije. Jedna hala, iliti „Tent city“, posvećena je šatorima na preko 10.000 m². Tu izlaže čak 30 proizvođača šatora. Završno veče je posvećeno velikoj žurci na tri stejdža uz gratis pet piva za one koji su kupili majicu sajma. Muzika je prilagođena svima - živa svirka rock and roll, tehno i komercijalna muzika.

Outdoor
Friedrichshafen

OUTDOOR INDUSTRY AWARDS

Novi trendovi
Da spavaš i plivaš...

Ok, možda nije baš najjasnija primena ovog patenta, ali svakako ima šarma...

Šta će biti in?
Novi materijali

Očigledno je da su proizvodi prezentovani na ovogodišnjem outdoor sajmu lakši, manji i komforniji. Svakako da se sve više gleda težina proizvoda kao i njena funkcionalnost i iz tog razloga se pribegava novim materijalima kako bi se redukovala kilaža,

pojačala funkcionalnost proizvoda, a veličina i boje menjaju se iz godine u godinu. Primer toga su šator koji je težine dva kilograma, alu posude za vodu, zatim „Helijum“ vreće za spavanje 800 + perjane od 930 g, kajak koji se sklopi za dva minuta, a spakuje se ispod kreveta za spavanje! Sve vodeće firme u proizvodnji outdoor tekstila akcentat

MODERNE BOJE

Boje postaju značajne jer daju novu dimenziju proizvodima i najavljuju nam kolekcije za 2017. godinu u kojoj nas očekuju svetliji, letnji tonovi, inspirisani prirodom. To su aqua, boja peska, vanila, sveže zeleno, žuta... Menjaju se i teksture boja i dodaju se senke koje menjaju klasične pune boje.

stavljaju na boje, sve veću dišljivosti materijala, funkcionalnost... Upravo neke od novina dolaze iz Češke u vidu nanomembrane kao i „Hydrophobic extreme“ membrane koje su napravljene u saradnji sa Češkim

nacionalnim institutom i razvili su nov brend „Tilak“ čiji su proizvodi po ceni u rangu poznatih svetskih brendova.
ALEKSANDAR BRBOREVIĆ
WWW.OUTDOOR-SHOP.RS

Gde prestaje biznis,
a gde počinje žurka

Da li znate da samo u Nemačkoj 2,5 miliona turista krene na svoj godišnji odmor biciklom? Naš region bogat je **atraktivnim pešačkim i MTB destinacijama**, a pored poznatih biciklističkih koridora, postoje praktično beskrajne mogućnosti za uživanje na dva točka. EuroVelo je projekat ECF-a (European Cyclist's Federation) za razvoj **dvanaest biciklističkih koridora** kroz celu Evropu. Ukupna dužina ovih koridora je preko 60.000 km od kojih je više od 20.000 km već u funkciji. Delovi ovih bajkerskih ruta prolaze i kroz zemlje bivše Jugoslavije i preko najatraktivnijih tačaka, povezuju Centralnu Evropu s omiljenom destinacijom biciklista iz Zapadne Evrope - Grčkom i Turskom.

➡ Bajkerska čuda u regionu (koja vaš točak ne sme da zaobiđe) - 2. deo

Ok, možda baš nisu Kolos sa Rodosa ili piramide u Visokom, ali destinacije u regionu o kojima pišemo su naša i krase ih jedinstvena lepota, pre svega, izazovni spoj suprotnosti. „Otkotrljajte“ se do njih - nećete zažaliti. U ovom broju donosimo vam preporuke iz Makedonije, Slovenije i Srbije.

Savršene

MOUNTAIN BIKE

destinacije

U srcu Balkana

Makedonija

[Predstavljamo vam dve sjajne destinacije pogodne za MTB na +2.200 mnv]

GOLEMO EZERO/ PELISTER

[Među „gorskim očima“]

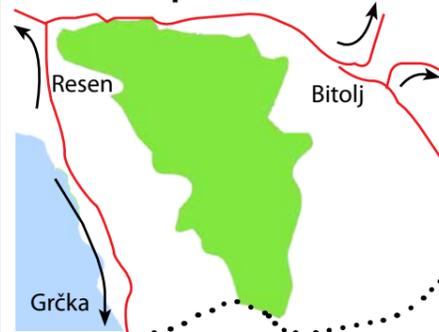
Planina Baba, koja se nadvija nad Bitoljom, nudi pravi raj za ljubitelje raznih outdoor sportova, od biciklizma i planinarenja, do zimskih aktivnosti - skijanja i borda. Posebna atrakcija su „gorske oči“ - planinaska jezera jedinstvene lopote koja se na ovoj planini mogu pronaći u impozantnom broju. Golemo jezero je posebno važno jer se na njegovoj obali nalazi lepo uređen planinarski dom.

Kada doći:

Veoma jednostavno: od Bitolja, a i od Resena vode dobro obeleženi putevi koji vas upućuju na Nacionalni park „Pelister“. Vaš cilj je Nižepole. Ako baš promašite putokaze, sigurno nećete promašiti gorostasa koji se često probija kroz oblake i izmaglicu.

Kako doći:

Nacionalni park „Pelister“

Šta raditi:

- Dobra vest je da preko Golemog jezera, pa sve do vrha Pelistera možete doći planinskim bajkom. Od sela Nižepole do samog vrha vode MTB staze. OK, na nekoliko mesta biće malo guranja i malo nošenja bajka, ali dobro utabane serpentine koje vode kroz kleku, nakon sat i po - dva srednjeg tempa dovešće

vas do doma PSK „Pelister“, Bitola.

- Planinarenje: Uspon na vrh Pelister traje oko dva sata. Ukoliko se odlučite za trekking do planinarskog doma „Neolica“, preko vrha Muza trebaće vam pet - šest sati. Trekking do sela Brajčino na Prespanskom jezeru je tri do četiri sata

- Biciklistički pohod na Pelister planirajte tako da se vratite istim putem preko Golemog jezera, budući da je spust sa druge strane Babe dodatno zakomplikovan velikim kamenim gromadama. Ukoliko se ipak odlučite za ovu avanturu, pred vama je ugodan downhill šumskim putem.

- Bila bi prava šteta da propustite kupanje u nekom od jezera. Hladno je, ali vredi!

Kontakti

Telefon za informacije i rezervacije:

+389 75 45 87 82; +389 78 39 57 45

E-mail: psk.pelister.bt@gmail.com

PRESPA/GALIČICA [Jezero i planina]

Na obodima Prespanskog jezera postoji više sela, koja svakako treba posetiti. Izuzetan šarm imaju Pretor i Ljubojno, ali Stenja, koje ih gleda sa druge strane jezera ima poseban adut. Pored toga što je odlična baza za pohod na Galičicu, od Stenja vodi šumski put do sela Konjskog - naselja koje zadire duboko u vodenu tromeđu Makedonije, Albanije i Grčke. Upravo na tom mestu nalazi se ostrvo - Golemgrad. Odakle god da krenete, Prespa je jedno spokojno mesto, koje će vam usporiti puls i dozvoliti mislima da nesmetano prate mirnu površinu velike vode, pelikane koji se kao leteće tvrđave bešumno spuštaju na njenu površinu... A noge same okreću pedale...

Kada doći:

Budući da se jezero nalazi na oko 800 mnv, a dok dođete do njega valja preći visoke planine, birajte toplije doba godine. Naime, prevoj preko Galičice često je zavejan snežnim smetovima sve do sredine maja.

Kako doći:

Pogledajte mapu - ne može biti teško. Bilo da dolazite od Resena, ili ste, pak, odlučili da „preskočite“ Galičicu i do Oteševa, na samoj obali

Prespanskog jezera, stignete iz pravca Ohrida - očaraće vas uspavano jezero koje se ljuljuška u izmaglici.

- Galičica je veoma pitoma planina i MTB je idealan način da je istražite. Možete krenuti od Stenja, a možete uštedeti vreme i pedaliranje, te svoju avanturu započeti sa prevoja na Galičici. Ukoliko baš insistirate, možete poći i iz Ohrida, ali na taj način sebi skraćujete vreme koje ćete provesti na sjajnim stazicama koje krivudaju pašnjacima i livadama pod samim vrhom ove planine čiji najviši vrh Magaro sa 2.254 mnv nije za potcenjivanje.

- Šumski put od Stenja prema poslednjem makedonskom selu pre albanske granice - Konjskom.

Selo je nekada bilo veoma živo vikend naselje, ali danas je prilično pusto. Međutim, tu uvek možete da pronađete nekog iz Nacionalnog parka, ko je raspoložen da vas čamcem odveze do mitskoj ostrva Golemgrad. Znamenitosti Golemgrada, poslednje rezidencije cara Samuila su: starohrišćanska bazilika iz 5. veka i crkva Svetog Petra iz 14. veka. To je dobro očuvana crkva s muralom na južnom spoljnom zidu, koji predstavlja pad Carigrada. Tu i nekoliko rimskih kuća iz 4. i 5. veka, tri crkve iz različitih perioda, rimska cisterna... Ukupno desetak objekata na ostrvu dimenzija 600x350 metara...

- Bajkom možete prokrstariti duž cele obale Prespanskog jezera, posetiti simpatična sela i baciti pogled na Galičicu i udaljeni, oblacima skriveni Pelister.
- Probajte tradicionalnu hranu Prespe - jezerskog krapa, razne vrste sušene ribe...

- Paraglajderski poligon nalazi se na prevoju Galičice, između Skadarskog i Ohridskog jezera, pa ukoliko ste zainteresovani...

Kontakti

Smeštaj i hrana:

Vasko Nestorovski, selo Stenja

Telefon:

+389 70 558 870, +389 47 551 502

Kranjska gora

Vilerov goblen Slovenija

[Zemlja u kojoj su razne outdoor aktivnosti način života]

KRANJSKA GORA [Baza za sve poduhvate]

Zamislite najljepše predele s tirkiznim rekama, brvnarama s cvećem, plišane travnjake, zelena pobrđa u čijoj pozadini poživaju gorostasni Alpi... Ukratko, opisali smo vam tipičan Vilerov goblen. Međutim, verujte mi da u realnom svetu ipak postoje potoci i rečice kojima ne plivaju plastične boce... Najraširenija vrsta biciklizma u Sloveniji, s obzirom na konfiguraciju terena, jeste brdski biciklizam (MTB), ali tu su i lokalni putevi, neopterećenim saobraćajem, koji su izvrsne trase... Ali daleko više od toga...

Kada doći:

MTB sezona traje od juna do oktobra, ali ako želite da biciklirate urbanim delovima Slovenije, putevi su vam otvoreni skoro tokom cele godine (osim najoštrijih zimskih meseci). Naravno, poznati ski centar je otvoren u skijaškoj sezoni.

Kako doći:

Kranjska gora je pre svega skijalište.

Šta raditi:

• Za MTBikere pripremljeni su biciklistički parkovi do kojih se može doći žičarom, a spuštaju se preko drvenih barijera. Pored raznih programa za bicikliste, u ponudi su oprema, servis, zaključane

Soča

prostorije za odlaganje bicikla, pranje bicikla i sušenje opreme. Jedan od najljepših slovenskih biciklističkih staza vodi od Rateč kroz Kranjskoj Goru, u blizini Gozd Martuljka do Mojstrane. Put je delimično vodi napuštenom železničkom prugom, preko mnogih mostova. Bez jakih uspona, s mjestima za osveženje i lepo uređenim odmaralištima prikladan je i za decu.

Kontakti

Da li je to zaista potrebno? U Sloveniji na svakom koraku možete pronaći info pultove za turiste sa svim podacima koji vam mogu zatrebati. Samo pratite strelice...

SOČA/KOBARID [Planina i voda]

Kobarid, po svim turističkim kriterijumima, zauzima sam vrh i to ne samo u regionu. Upravo na ovom mestu nalaze se dve izuzetno atraktivne biciklističke staze, koje prati čitava logistika, a o luksuznom smeštaju i gastronomskoj ponudi ne treba ni da govorimo. Biciklistički đirovi Matajur i Kobarški Stol... Šta reći?!

Kada doći:

Dođite kada god želite, jer čak i kada ne možete da vozite bicikl - možete da uživate u očaravajućim prizorima reke Soče i planina koje je okružuju.

Kako doći:

Soča i Kobarid nisu obuhvaćena kao zaštićena dobra, ali na neki način predstavljaju celinu, jer ih čini širi pojas sa više naselja, planinskih, predela, reka... Deo ove nedirnute prirodne lepote nalazi se i u Italiji. Lako je dostupna iz više pravaca, samo pratite putokaze.

Šta raditi:

- MTB ture, u dogovoru sa domaćinima mogu se isplanirati i mogu potrajati koliko god vi želite. To podrazumeva smeštaj, dobar savet, siguran trek, servis, ali i čitavu logistiku sa transferima do udaljenih tačaka na slovenačkoj, ali i italijanskoj teritoriji.
- Planinski put iz Prvog svetskog rata preuređen je u sjajnu gorsku stazu. Ovo je lagan spust, sa visinskom razlikom od 1.200 m. Delom trasa vodi kraj reke Soče do Kobarida.
- Kod planinskog doma na Matajuru. (1.545 m), prelazi se italijanska granica i sledi downhill od 1.400 m prema italijanskom gradu San Pietro al Natisone. Spust je 1400 visinskih metara.
- Kamp Koren je atraktivni dom za avanturiste. Nalazi se na levom bregu rjeke Soče, nedaleko od Kobarida. Tu se smaragdno zelena reka Soča uvija kroz dolinu Soče. Eco brvnare nude smeštaj u vrhunskim apartmanima. Naravno, možete odsesti i u nekim skromnijim smeštajima...

Kontakti

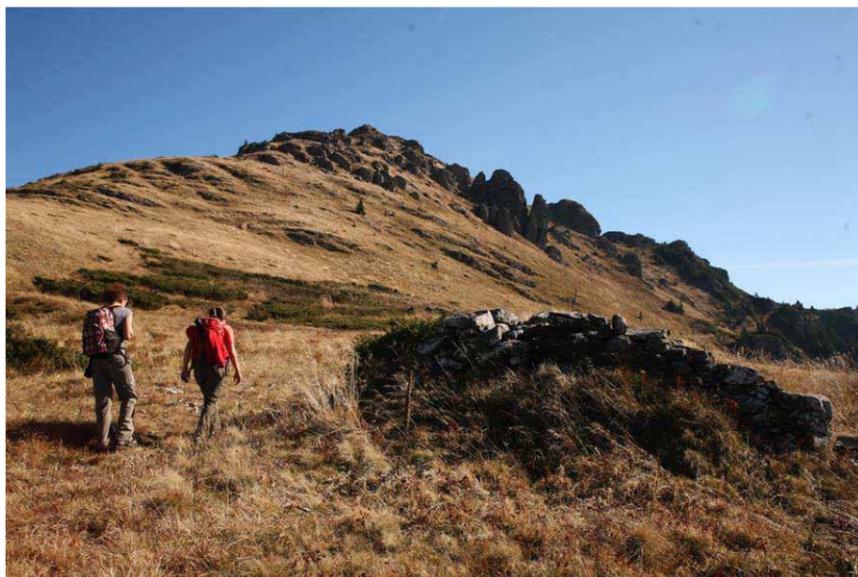
Korisni linkovi:
www.slovenia.info/outdoor
www.kamp-koren.si

Šumom i drumom Srbija

[Planine obrasle livadama i pašnjacima, reke i potoci... Idealno za MTB]

STARA PLANINA [Visoko i pitomo]

Sa 2.169 mnv, koliko je visok Midžor, Stara planina ima mnogo toga da ponudi. Poznato slijalište nalazi se na njenim obroncima, a mnogobrojni vrhovi pravi su mamac za planinare. Njen poseban adut je što je

veoma pitoma i gotovo svi vrhovi u okolini povezani su MTB stazama.

Kada doći:

Doba godine od juna do oktobra idealni su za bajkerske akcije. Budući da se radi o značajnim nadmorskim visinama, sneg se dugo zadržava, a ume i da iznenadi.

Specijalni park prirode „Gornje Podunavlje“

Šta raditi:

- MTBajkeri relativno lako mogu da osvoje Midžor i Babin zub, ali pravi izazov predstavlja gotovo pravolinijaska staza koja vodi do Vražje glave. Kružne staze i downhill prema Dojkincima, na primer, iziskuje dobru organizaciju i logistiku.
- U okolini se nalazi više etno domaćinstava, pa možete uživati u domaćoj hrani.

Kontakti:

Na prilazima Staroj planini, a posebno u delu gde je skijalište nalazi se više hotela i privatnih pansiona koji nude solidne usluge. Na platou, gotovo na samom vrhu nalazi se pristojan motel, planinarski dom i stanica Gorske službe spasavanja.

Hotel „Falkensteiner“ ne možete da promašite, budući da se nalazi na glavnoj trasi puta prema Babinom zubu i Midžoru.

www.falkensteiner.com/en/hotel/stara-planina

Golema reka

domaćinstvo sa konakom

Seoska brvnara za smeštaj planinara, biciklista i svih ljubitelja prirode. Nalazi se u selu Crni vrh, Stara planina. Raspolaže sa 26 mesta.

Kontakt:

Dragan Božinović
+381 63 889 22 59

Planinska kuća u selu Topli do

Nalazi se u selu Topli do u opštini Pirot. Kuća je udaljena 8 km od Babinog zuba, 10 km od Midžora. Pogodna tačka i za druge okolne vrhove.

Kontakt:

Miroslav Rančić - Munja
+381 64 162 16 11
pkquick010@gmail.com

GORNJE PODUNAVLJE [Kroz „divlju“ vojvođansku ravnicu]

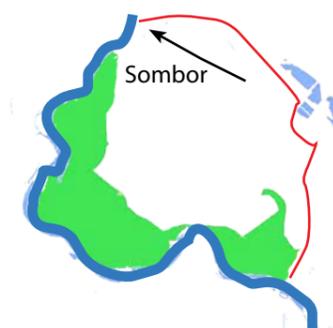
Ruta „EuroVelo 6“ (EV6), spaja obalu Atlantika sa Crnim Morem. Dugačka je 3.653 km i ide duž većine najvećih evropskih reka. Počinje u luci Sen-Nazer u Francuskoj, a ide kroz Švajcarsku, Nemačku, Austriju, Slovačku, Mađarsku, Hrvatsku, Srbiju, Rumuniju i Bugarsku. EV6 uključuje i Dunavsku biciklističku stazu, najpopularniju biciklističku stazu u Evropi, koja u delu kroz Srbiju prolazi kroz Gornje Podunavlje.

Deo koji prati reku kroz našu zemlju dug je 665 kilometara. Na delu rute kroz Gornje Podunavlje, od granice sa Mađarskom i Hrvatskom postavljena je kompletna biciklistička signalizacija, putokazi i pokazne table, potpuno u skladu sa evropskim standardom za obeležavanje ovakvih biciklističkih ruta, koje među turistima u zemljama

Kada doći:

EU uživaju sve veću popularnost. Vojvodina je pitoma regija gde ćete uživati u ravničarenju. Ukoliko želite da se oznojite - moraćete da se pomučite i krenete put Fruške gore i Vršaćkih planina. U Bačkoj je sve

Kako doći: Specijalni park prirode „Gornje Podunavlje“

ravno i pogodno za vožnju bicikla čak i tokom zimskih meseci.

Šta raditi:

- Duž rute se mogu videti i salaši u Bačkoj, stari grad Sombor, koji je bio prestonica Bačko-Bodroške županije, sa zgradom Županije i puno zelenila i mnogo spomenika iz doba austrougarske vladavine.

- Biciklistička ruta kroz Srbiju, koja se proteže od Bačkog Brega do Bregova, podeljena je na sedam etapa. Deonica Bački Breg - Apatin je dugačka 60 km. Deo ka Apatinu je lavirint puteva i puteljaka, lovišta i ritova. Ovo je i predeo sa stotinama čardi - tipičnih ribljih restorana. Kod

Bačkog Monoštora gde je nekada bila prestonica Bačke, grad Bodrog, nalazi se i najdivljiji deo puta. Kroz srce Monoštorskog rita postoji prilika da se vide jelene i košute. Tu su i divlje svinje, čaplje, rode itd. Sve u svemu, Prva etapa EV6 u Srbiji je puna divljine i lepote, sa starim gradovima, čardama i divljim životinjama, izgubljenim gradovima i pruža neponovljivi kontakt sa prirodom.

- Biciklističkim koridorima koji počinju u Gornjem Podunavlju može se stići do drugih većih gradova u Vojvodini, pre svega Novog Sada.

Kontakti

Sombor, Apatin, Bački Monoštor nude više različitih vrsta smeštaja - od čardi i restorana, do pansiona i hostela.

Korisni linkovi:

www.camping-apatin.net

I mi sirac za trku imamo

„Za sirac sira“ – ŽAKOVO 2015.

BICIKLIZAM

U organizaciji Planinarskog društva „Vučji zub“ iz **Trebinja (Bosna i Hercegovina)** u 21. juna održana je četvrta po redu **MTB trka „Za sirac sira“ – Žakovo 2015...**

U organizaciji Planinarskog društva „Vučji zub“ iz Trebinja u nedjelju, 21. juna održana je četvrta po redu MTB trka „Za sirac sira“ – Žakovo 2015. Obzirom da prvi put pišemo o ovoj temi, slijedi nekoliko uvodnih objašnjenja.

Prvi put trka je organizovana 2012. godine. Naime, Slavenku Vukasoviću, članu društva, prijatelj iz Holandije je poslao link sa snimkom MTB trke koja se u organizaciji „Red Bula“ održava u jednom meksičkom selu. Slavenko je to pokazao predsjedniku društva Igoru Škeru. Zaključili su da „i mi konja za trku imamo“ - bar Hercegovini ne nedostaje ekstremnih staza, živopisnih sela, momaka koji se bave brdskim biciklizmom i odmah su krenuli u realizaciju. Za mjesto održavanja odabrano je selo Žakovo, smješteno pod padinama Bjelasnice, 25 kilometara sjeverozapadno od Trebinja. Trka je zamišljena kao promocija sportskog duha, brdskog biciklizma,

zdravog života, autentičnih hercegovačkih proizvoda, prvenstveno sira, ali i sela Žakova, koje nažalost dijeli sudbinu većine hercegovačkih sela i polako odumire. Sam naziv trke je uzet od izraza koji mještani koriste za autohtoni domaći sir u obliku koluta – „sirac“ (pa ćete tako čuti – kupio sam sirac sira, prodao sam pet siraca sira...), koji se pored pehara dodjeljuje pobjednicima.

Nekoliko riječi o stazi – izuzetno je zahtjevna, dužine nešto preko 4.200 metara (prvobitno 4.141 metar, ove godine je djelimično izmijenjena i produžena nepunih stotinak metara), visinska razlika 175 metara, start je na 257 mnv, najviša tačka na 432 mnv. Podloga je kombinovana – smjenjuju se asfalt, makadam, livada, kaldrma, beton, kamenjar, sipar, uz dodatak zamki poput tragova vodenih bujica, kamenih stepenika i korijenja stabala. Nejednake je širine, maksimalno oko tri metra, na

mjestima vodi između kamenih suvozida sokacima malo širim od širine pedala; a na jednom mjestu prolazi kroz seosko dvorište gdje takmičari moraju da svoje dvotočkaše prenesu na rukama, ravnog dijela gotovo da i nema. Prva polovina staze je uspon, mjestimično takav da ga takmičari savladavaju gurajući bicikla pored sebe, druga polovina spust; pa se već na prvoj utrci moglo čuti kako „do polovine staze pobjeđuje najjači, a od polovine najhrabriji“. Učesnici nastupaju u tri kategorije – takmičari, omladinci do 15 godina i djeca i rekreativci.

Na startu ovogodišnje trke u kategoriji takmičara našlo se ukupno dvadeset učesnika, od kojih dvojica iz Crne Gore. Najmlađi takmičar je petnaestogodišnji Dušan Mirdinja, nastupa uz saglasnost roditelja; najstariji – legenda trebinjskog biciklizma Vojo Prelević, 71 godina, čovjek

čija se kilometraža pređena biciklom već mjeri šestocifrenim brojevima. Na platou starta/cilja trke, kao i usput oko staze okupili su se svi stalni stanovnici Žakova, kao i „vikendaši“, a jedan broj gladalaca je došao iz okolnih sela i Trebinja, tako da je selo bar tih nekoliko sati oživjelo i podsjetilo na neka druga vremena.

Trka je medijski dobro praćena – prisutno je bilo nekoliko televizijskih ekipa i novinarskih izvještača. Duž staze su se rasporedili članovi Foto kluba „Trebinje“ u želji da objektivom zabilježe najatraktivnije detalje, a bilo ih je napretek. Na vrelom junskom danu, kad se ne zna da li više toplote dolazi od sunca ili isijava iz kamena, takmičari su dali sve od sebe, prštao je kamen ispod točkova, bilo je proklizavanja, „oranja“ sokaka kočnicama napregnutim do usijanja, skokova, vrtoglavih spustova... Na kraju, kroz cilj je prvi u vremenu 15,31

minut prošao dvadesetdvođodšnji Miloš Mikić iz Nikšića, ispred domaćih takmičara Miloša Bodiroke i Milana Milenića. Mikić je vodilo svo vrijeme trke i oborio za jednu sekundu (možda i više, zbog promijenjene dužine staze) rekord koji je 2013. godine postavio Marko Ukropina iz Trebinja, zadavši težak domaći zadatak ostalim takmičarima. Pobjednik nije krio oduševljenje prirodom, selom i stazom, napominjući da je na trku došao iz čiste radoznalosti, pošto je vidio najavu na društvenim mrežama.

U kategoriji do „do 15 godina i djeca“, na prilagođenoj stazi dužine nešto preko 1.200 metara, uz pratnju odraslih biciklista, pobijedio je Dejan Jegdić, ispred Stefana Milenića i Dražena Paranosaa. U ovoj trci učestvovala je i jedna djevojčica. Inače, u dosadašnje četiri trke u klasi takmičara nije bilo pripadnica ljepšeg pola i krajnje je vrijeme da se tradicija prekine!

Svi učesnici su dobili zahvalnice, a pobjednici, uz pehare, i po sirac sira koji se obično degustira na licu mjesta. Trka je protekla bez ijednog incidenta, tako da za prisutne članove Crvenog krsta Trebinje i Hitne pomoći koji su bili raspoređeni uz stazu, nije bilo posla. Ipak, hvala im! A da entuzijazam i sportski duh ne priznaju granice, vidjelo se i posle trke, nekoliko takmičara je „skoknulo“ na osvježanje do 40-tak km udaljenog Dubrovnika, naravno – biciklima!

U vrijeme pisanja ovog članka, izvještaji sa trke su objavljeni u programima više televizijskih

stanica, dnevnim novinama, raznim portalima i drugim sredstvima izvještavanja. Nadamo se da će peta, jubilara trka privući još veći broj takmičara, adrenalinskih zavisnika, željnih da se oprobaju na ljutom hercegovačkom kamenu, da napadnu rekord staze i prigrabe pobjednički sirac. „Za sirac sira“ - Žakovo 2016. vas očekuje, a dotle – sve najbolje uz tradicionalni pozdrav trebinjskih „zubića“ – DA SMO ZDRAVO!

TEKST: MIROSLAV KOVAČEVIĆ

FOTO: RADOJE ELEZ, SLAVENKO VUKASOVIĆ, JOVAN VIDAKOVIĆ, MIROSLAV KOVAČEVIĆ

*Radoje Elez
photography*

*Radoje Elez
photography*

PENJANJE

ZLATNA ŠTAŠA

Još jedan trijumf u nizu za Nišlijku **Štašu Gejo** na evropskom kupu za juniore u **Austriji...**

Levo: Staša sa nagradom; Desno: Staša Gejo levo u crvenim bermudama i crnoj majici; Na pobjedničkom postolju; Staša dolazi iz penjačke porodice, otac apinista Slobodan Gejo i majka sportskii penjač Vesna Pavlović.

Reprezentativka Srbije, Staša Gejo, rođena je u Nišu 25. 11. 1997. i članica je niškog penjačkog kluba PAEK „Niš“. Najtrofejniji je takmičarski penjač Balkana. Pobjednik je Evropskih kupova u penjanju u Voironu, Lavalu, Argentieru (FRA), osvajač medalja na Evropskim prvenstvima za mlade u penjanju Gemozac (FRA), Grindelwald (SUI), Arco (ITA)... Učesnik polufinala Evropskog kupa za seniore u bolderingu u Innsbrucku u Austriji. Evropska bolder sezona

2015. za mlade počela je EYC takmičenjem u Austriji u Langefeldu. U ovo mesto u Tirolu došlo je preko 200 takmičara iz 20 zemalja Evrope, da odmere snage i da se izbore za izlazak na podijum. Među prijavljenima bilo je mnogo poznatih imena, mnogo favorita. U kvalifikacijama su najuspešniji takmičari, penjući osam bolder problema, uspeali da se plasiraju za finalnu rundu. Srpska reprezentativka Staša Gejo u Austriju je došla u odličnoj sportskoj formi, tu dominaciju je

demonstrirala već u kvalifikacijama, popevši sedam boldera na flash i samo za jedan bolder bio joj je potreban drugi pokušaj. Takvim rezultatom je zauzela prvo mesto i pritisak za finale prebacila je na ostale favoritkinje iz grupe.

Finale je bilo dramatično i napeto. Favoritkinje za podijum - Pilz (AUT), Caulier (BEL) i Staša (SRB), sve tri maksimalno motivisane, penjale su na visokom nivou, nije bilo grešaka u izvođenju i do zadnjeg momenta nije se moglo sa sigurnošću

tvrditi koja će pobediti. Staša je nastupila poslednja i na zadnjem bolder problemu dala je više od maksimuma i u dramatičnoj završnici izjednačila rezultat sa Austrijankom i resila dilemu pobjednika, jer je zbog najboljeg rezultata iz kvalifikacija automatski izbila na prvo mesto. I njoj je pripala specijalna nagrada u ženskoj konkurenciji, Wildcard Adidas rock stars - takmičenje vrhinskih majstora penjanja iz celog sveta, na kojem se učestvuje samo po pozivu kompanije Adidas.

VTR

VOJVODANSKA TREKING LIGA

Iz kola u kolo sve brojniji

СТАРТ

Četvrta sezona Vojvodanske treking lige startovala je 14. januara ove godine u Šidu. Do sada je održano četiri kola...

Četvrta sezona Vojvođanske trekking lige startovala je 14. januara ove godine u Šidu. Započeta u jesen 2012. godine kao pilot projekat na četiri popularne planinarske akcije iz kalendara Planinarskog saveza Vojvodine sa željom da pruži svima priliku da se pešačeći i planinareći i takmiče kako sa protivnicima tako i sa samim sobom prihvatajući se izazova i savladavajući staze duge i preko 40 km.

Ideja nije sasvim nova, pomalo ukradena od komšija Hrvata i Mađara, iz godine u godinu, iz sezone u sezonu pobuđivala je sve više interesovanja kako među planinarima tako i među trkačima, atletičarima. Iz kola u kolo broj učesnika se povećavao a nivo organizacije je podizan na sve viši nivo.

Dosadašnja četiri kola u ovoj sezoni (do 1. jula ove godine) pokazala su da se trend povećanja broja

učesnika i dalje nastavlja. Prvo kolo, održano u Šidu 14. januara, okupilo je skoro sto učesnika iako je bio radni dan. Osim planinara iz Vojvodine i Srbije, bili je i takmičara iz Mađarske koji su postali redovni učesnici lige. U Vršcu krajem marta oboren je rekord po broju učesnika. Čak 171 učesnik krenuo je stazama trasiranim po Vršačkim planinama. Ovo kolo je bilo specifično i po tome što je to ujedno bilo i Prvo kolo novoustanovljene Trekking lige Srbije Planinarskog Saveza Srbije koji se takođe uključio u organizaciju trekking lige.

Rekord po broju učesnika oboren je već početkom maja u Subotici. Čak 217 učesnika pešačilo je Subotičkom peščarom. „Spartakovci“ su se i ovaj put pokazali kao odlični organizatori. Besprekorno pripremljene staze, osveženja na kontrolnim tačkama,

zanimljive nagrade bile su dobar izazov i za brojne Subotičane koji su učešćem u ovom kolu imali priliku da bolje upoznaju širu okolinu svog grada.

Možda i najteže kolo je i ove godine održano na Carskoj bari. Veoma visoke temperature polovinom juna nisu obeshrabrile stotina učesnika da savladaju jednu od tri staze. Pravi pustinjaški ambijent, sunce nemilosrdno prži, hlada nigde nema, voda čudnog ukusa... Trebalo je to sve izdržati.

Ono što nas čeka do kraja sezone su kola u Gornjem Podunavlju, dva puta na Fruškoj gori i u Deliblatškoj peščari. Borba za pobjednika ove sezone se tek zahuktava i sudeći po iskustvu iz ranijih sezona biće neizvesna do poslednjeg kilometra.

Prvog avgusta 2015. godine u Kupusini planinari iz ŽPK „Dr Radivoj Simonović“ (Sombor), biće domaćini

5. kola Vojvođanske trekking lige na terenima SRP „Gornje Podunavlje“. Staze su trasirane od planinarskog doma u Kupusini ka naseljima Bački Monoštor i Beždan i pored brojnih rukavaca i kanala kroz guste šume rezervata prirode gde neretko možete sresti brojnu i raznovrsnu divljač. Naravno, guste krošnje vam garantuju debelu hladovinu pa je hodanje ili trčanje zaista pravo uživanje.

Svi detalji vezani za ovo kao i sva naredna kola lige mogu se naći na sajtu Planinarskog saveza Vojvodine www.planinari.org.rs kao i sajtu lige vojvodjanska-trekkingliga.info gde se nakon održanog kola mogu pogledati i rezultati.

TEKST: ZORAN VUKMANOV

FOTO: ALEKSANDAR MARKOVIĆ, BORKO HORVAT, SANJIN MEHIĆ, TIBOR PAP

**Carska bara, nedelja 14. jun 2015. godine
4. KOLO VOJVODANSKE TREKING LIGE
organizator KP „Zrenjanin“, Zrenjanin**

Ukupno 95 učesnika. Zvanični rezultati su na sajtu Planinarskog saveza Vojvodine www.planinari.org.rs

IMPRESIJE NEKOLICINE UČESNIKA

Edvard Halas (PK „Spartak“, Subotica):

„Moj utisak današnjeg trekkinga je da je lepo bilo, shvatio sam i uvideo neke stvari, dubokoumno. Znaite onaj momenat kada se poljubite sa curom koja vam se jako sviđa, u koju ste već neko vreme zaljubljeni i shvatite da je ceo život imao poentu zato što se taj momenat desio. Oprostite sebi svaku glupost, svaka bol, svaka patnja dobija na smislu i postaje vezivno tkivo istog jer je dovela baš do tog momenta i celo postojanje vibrira i odiše mirom i čistom srećom, spokojem. Čak se u jednom momentu javi i osećaj da bi mogli sada i da umrete sa osmehom na licu koliko ste kompletni, jer se osećate potpuno ispunjeni i život, konačno, kao i smrt, ima smisao u potpunosti. Ono, budete jedno sa Bogom, prirodom, sobom i univerzumom. E, današnji trekking je bio sve kontra od tog. Sledeći put ću sebi odseći prst ako treba, ali na Carsku Baru, nikad više. Zezam se. Ne stvarno, nikad više. Od lepe brene, do Mladiću moj od BRUTALNE mučnine do proliva... Jedino kuća, kuća je bila ok. Frižider i rakija mi i dalje vraćaju ludački kež na facu, ali onako, kao kad se smeješ na Lepa sela lepo gore... Fak dis šit. Prelazim na šah, sviranje gitare i skupljanje salveta. Šalim se, naravno (ne baš skroz) Svaka čast Milan Vekiću Koji je u muškoj konkurenciji RAZBIO, svaka čast i Jamanta Šafranji koja je bila sa nama i razbila u ženskoj, takođe i veliko hvala György Teleki, Srdjan Bogic i Dragan Sarcevic koji su bez medalja (barem mislim) ali su mi pravili društvo (zajedno sa Jamantom). Sačekao sam ih na KT2 jer bez njih ne bi mogao dalje ni metar. Mnogo mi je značilo da ne budem sam na onom suncu i da imam nekog pored sebe. Prs'o sam. Ovo je trka koju nikada neću zaboraviti.“

Jelena Ademi (ARK „Tron“, Palić):

„Nedelja: ustajanje u 5h. Doručak – ostatak od večere smile emoticon U 6i20h pokret ka Carskoj bari, 4. kolo Vojvodjanske trekking lige . Razni su “naslovi” za ovu baru po završetku ovog kola. Moj neka bude Carsko usijanje smile emoticon Da, iako smo jos pre bili obavesteni da na ovoj stazi ne postoji ‘lad, i da ce bas tog dana, vikenda, temp. dostizati i preko +34C, sve je bilo mnogo paklenije kad smo se, posle starta u 9:45h, nasli na prvim metrima uzarene staze. Odluka da ne idem na veliku stazu (39km) pala je jos pre (prava odluka), na raspolaganju su mi ostale mala staza (15km) i srednja (23km). Praveci par km od starta, odluka je ipak pala na 23km. Bilo je tesko izboriti se sa svakim predjenim kilometrom, jer je nemilosrdno sunce radilo svoj posao (a mi nas), i mnogo je otezalo kretanje, plus vodu koju smo nosili sa sobom se ugrijala za tili cas, a na KT-ma, voda

i nije bila bas za pice (sem na poslednjoj KT4), ali upijala se svaka kapljica i te vode, a za rashladjivanje dusu dalo, iako se po onoj temperaturi sve vrlo brzo osushilo. U cilj sam usla sa Milosom, zajedno smo se pratili od sredine staze, i u pratnji njegovog kera Boce, koji se nekoliko puta osvezio u bari i pozavida samu mu na tome smile emoticon i pored paklene staze i par promasaja staze, osvojila sam drugo mesto na srednjoj stazi, ali svakako najveća pobjeda je pobjeda kada pobedis samog sebe, taj osećaj“

Tijana Đaić (ARK „Fruška gora“, Novi Sad)

„Juce...Juce je bas dan za pricu.. Ukratko cu ga nazvati Mad Tijana, fury road. Carska bara je sve osim “Carske”. Pruzila mi je trcanje po visokoj, oštroj, travi, klizavoj slami, sa veoma malo vode na +35, sunce przi kao da je direktno za fritezom spojeno, suze, krv, znoj, zuljevi, insekti i gmizavci = Smrt. Ali isplatilo se, jer te najcesce ovakvi putevi upoznaju sa samim so-

bom. Osvojeno drugo mesto na maloj stazi (15km), posle druženje sa super ekipom u Kanjizi, mir, tisina, posmatranje i bivanje deo “cvetanja” Tise. Predivan kraj paklenog dana“

Milan Mirković (PK „Borkovac“, Ruma)

„Da se ne lažemo, Carska bara je lepo mesto, koje vredi posetiti. Velika jezera su mnogima spas od letnje žege. Vidim ih kako se voze čamcem i roštiljaju uz Stari Begej, s one suprotne strane kojom naše staze ne idu. A po onakvoj vrućinici, naše staze deluju kao da ih je birao Markiz de Sad lično. Nema tu govora o uživanju; kratkotrajna odmorišta u hladu samo su podsetnik da put još nije gotov i svaki sledeći izlazak iz senke pada sve teže. Zemlja je skorena od suše, tvrda kao beton i isijava toplotu kao ringla. Voda koja može da se natoči uz put je žućkasta, mutna i ima gvozdeni ukus krvi... Kako je malo potrebno da jedno ovako rajsko mesto postane pakao na zemlji“

Zoran Vukmanov, direktor Vojvođanske trekking lige, učesnik na stazi od 15 km

„Ono po čemu se trekking liga razlikuje od ostalih planinarskih akcija u Vojvodini je viđeno i doživljeno u nedelju na Carskoj bari. Na temperaturi od preko 35 stepeni u hladu (a staza je 95% trasirana na suncu) zaista je bila hrabrost upustiti se u borbu sa kilometrima.“

Svima koji su završili stazu iskrene čestitke. Domaćinu čestitke na dobro organizovanoj akciji. Možda je ponegde zafalilo vode ali ko je slušao moja upozorenja pre taj je bolje prošao. Najteža akcija je iza nas, sve ovo što nam predstoji do kraja sezone biće pesma J Dođite na jedno kolo Vojvođanske trekking lige da se uverite da smo po mnogo čemu jedinstveni.“

TEKST: ZORAN VUKMANOV
FOTO: ALEKSANDAR MARKOVIĆ,
PK „JAVORAK“ PARAĆIN

Najbolji Klinci planinci u „Grbaji 2015“

Podmladak beogradskog PK „Radnički“ već četvrtu godinu zaredom posećuje tradicionalni planinarski tabor pod **Prokletijama (Crna Gora)**...

Ovo je četvrta godina zaredom, kako Klinci planinci (podmladak Planinarskog kluba „Radnički“ Beograd), odlaze u Grbaju - dolinu u plavskogusinskim Prokletijama, koja se svojim smirajem, surim vrhovima koji iznad nje štrče, lako useli u dušu svakog „ozbiljnijeg“ planinara, pa joj se svi iznova vraćaju i opet iznova dive. U duši planinara iz našeg kluba ona zauzima

posebno, ušuškano, čuvano mesto. Volimo da je pokazujemo, da gledamo kako se oči pridošlih planinara iskre od svetlosti sa njenih vrhova, volimo da se tamo okupljamo i družimo, osećajući uvek kako nam daje toplinu, mir, postojanost, sve ono, što znači dom.

Kada smo, pre četiri godine počeli da vodimo klince planince u Grbaju, imali smo ideju da tu

privilegiju, imaju zaista najbolji, oni koji se ističu u druženju, upornosti i posvećenosti prirodi i planini. Neki od njih planinare od

2009. godine i naučili su podosta o planini, ispenjali puno vrhova - i takvi su išli u Grbaju. Gledali smo kako se nervoza od dugog puta

i napola prospavane noći očas istopi kada im pogledi padnu na njene vrhove.

Nikada neću zaboraviti Ogn-

jenovu rečenicu: „Sto pedeset godina, da nas nisi dirnula odavde!“ Ili kada Đorđe na Rajcu, umesto vrha Rajca, crta Očnjak, Severni

vrh, pa još pride, napiše tačnu visinu tih vrhova...

Smehom, dečjim, koji odjekuje, kada po silasku sa Karaule,

Podgoje, grebena koji ide od Volušnice ka Talijanki i Popadiji, kada posle planinarenja koje je zahtevno i za odrasle planinare, stanu da igraju fudbal... Smehom dečjim smeje se i Grbaja, a ponekad pomislim da se zasmiju i duše onih koji su među prvima otkrivali njenu lepotu - Branko Kotlajić, Živojin Gradišar, Branko Mitrašinović, Ivan Stojanović, Zvonimir Blažina... - posmatrajući nas odozgo, sa nebeskih vrhova. Energija Grbaje ima neki čudan i neraskidivu moć da poveže decu, nas i one koji su nam je ostavili u „amanet“.

Ove godine naša Grbaja dočekala nas je okićena srebrom, razlivenim po okolnim vrhovima. Bljeskao je kamen od kiše, sve je odisalo svežinom, mirisima grbajskih biljaka... Popeli smo se na Volušnicu (1.879 m), bezbedno sa odraslim planinarima. Nisu se videli Karanfili, nismo nastavili dalje grebenom (što smo ranije činili) nismo otišli u Kotlove, nismo popeli Bor planinu (što je bilo planirano prvog dana), ali smo se divili snažnom slapu Grlje, gledali nestvarnu čistotu Savinog oka, na trećoj livadi istraživali mečkine otiske, jeli u slast grbajske jagode, družili se i upijali slike Grbaje - kada sunce uspe da zagolica oblake i oni se razbeže i otkriju vrhove.

Na taboru je učestvovalo trinastoro dece, najmlađi među njima - Branko i Stefan, stari četiri i pet godina, među prvima su izašli na Volušnicu, usput se sačekujući i bodreći. Maja se na Volušnicu popela četvrti put, Marko, Daša i Aleksandar drugi put, Ksenija i Ostoja...

Odjekuje naša Grbaja, dečjim smehom, još uvek... sigurno je sada okupana suncem, sigurno joj se ponovo vraćamo sledeće godine.

JAGODA NOVESKI,
KLINCI PLANINCI
PK „RADNIČKI“, BEOGRAD

Na mladima planina ostaje

PROPELER

Do juna ove godine u beogradski PK „Balkan” učlanjeno je 45 učenika, četiri učiteljice i pedagog škole...

Veoma često nije bitno samo to šta smo uradili i postigli u životu, već šta smo i koga ostavili iza sebe. Pojedinci, koliko god uspešni bili, dolaze i prolaze. Znanje, veštine i stečena iskustva treba umnožiti, predati i širiti dalje. Samo tako svi zajedno napredujemo, rastemo i oslobađamo se sopstvenih sujeta i slabosti i učimo da se radujemo tuđim uspesima.

Nažalost, odavno već, svedoci smo opšte nezainteresovanosti, apatije, osiromašenja kulturnih, društvenih i porodičnih vrednosti. Svi zatvoreni iza svojih zidova, zaključani u sopstvene oklope, sigurniji tim više, što dalje od sebe odgurnemo druge ljude koji nas okružuju. Dičimo se i hvalimo nekakvim nebitnim uspesima, dok se oko nas urušava ono što su pre nas generacije stvarale. U najvećim planinarskim klubovima, čije se članstvo, bar na papiru broji hiljadama, na akcijama se sreće isti krug od par stotina ljudi... Što se visokogorstva tiče, situacija još gora... Treba pogledati i koji je to prosek godina prosečnog planinara u Srbiji - ljudi u tridesetim i četrdesetim godinama... A šta je sa orijentiringom, izviđačima? Dok se broj ljudi koji se bavi drugim outdoor aktivnostima, trčanjem, biciklizmom i slično, iz dana u dan povećava, meni se čini da na planinarskim akcijama stalno viđam ista lica. Pa se treba pitati

i gde je tu naša krivica i odgovornost i da li možemo nešto da promenimo...

Na inicijativu učiteljica a uz podršku direktora škole, pedagoga i saveta roditelja u vannastavni program ubačeno je planinarstvo. Prvo okupljanje bilo je na Avali, akcija „Pešačenjem do zdravlja“, učestvovalo je 19 učenika drugog i trećeg razreda sa svojim učiteljicama i pedagogom. U februaru mesecu ove godine podmladak se proširuje, došli su nam i prvaci i nekoliko učenika četvrtog i šestog razreda.

Od početka pa do kraja školske godine 2014/2015. za podmladak je organizovano devet jednodnevnih akcija: Avala, Deliblatska peščara, Maljen (Divčibare), Maljen (Divčibare-selo Mionica), Rajac (po snegu), Jablanik (po snegu), Fruška gora - Fruškogorski maraton, Zagajička brda i Kosmaj. Do juna ove godine u PK „Balkan“ učlanjeno je 45 učenika, četiri učiteljice i pedagog škole. Umesto da bude obratno, da su roditelji ti koji decu vode u prirodu i planinu, mali planinari su bili ti koji su inspirisali roditelje da nam se priključe i da svi zajedno uživamo u prirodi... Deca su počela da se, pored tura na koje je išao Podmladak, priključuju i redovnim akcijama. Ideja je zaživela i počela da se širi u oba pravca.

Kao šlag na tortu, za kraj školske godine, od 22. do 27. juna, organizovali smo Planinarski kamp

na Rajcu. Zamišljen kao planinarsko-rekreativno-edukacioni projekat uključio je dvadesetoro dece od prvog do četvrtog razreda. O deci su se brinule dve učiteljice, maksimalno posvećene, profesionalne i pune ljubavi prema mališanima. U timu je bio i sportski trener koji je bio zadužen za rekreaciju i sportske aktivnosti, kao i pedijatar i

planinar koji je brinuo o zdravlju dece. A sve pod okriljem i savršenom organizacijom Milanke Arsić, predsednice Kluba, čija su neiscrpna energija i ideje zaslužne za funkcionisanje Podmlatka Kluba.

Kamp nije imao za cilj samo planinarenje, već edukaciju i interaktivno uključivanje dece u otkrivanje prirode koja ih okružuje, otkrivanje sopst-

venih sposobnosti i talenata kao i upoznavanje druge dece koja ih okružuju. A to nije moguće dok su u gradu i provode vreme sedeći ispred kompjutera i televizije. Dnevne aktivnosti započinjale su oko osam sati izjutra razgibavanjem i gimnastikom na terenu uz sportskog trenera. Nakon doručka kretalo se na planinarske ture. Deca su obišla Valjevski planine (Mali Povlen 1.374 m), Suvobor (Suvobor 864 m) i Rajac (848 m). U toku pešačenja upoznavali su se sa biljnim i životinjskim svetom, pravilima ponašanja planinara i istorijom krajeva koji su obilazili. Geografija i priroda i društvo se najbolje uče na licu mesta. Da bi bilo što zanimljivije, na vrhovima planina organizovane su igre, od trka i skakanja u džakovima do natezanja konopaca i takmičenja muških i ženskih timova... I neverovatno je posmatrati koliko se deca u prirodi menjaju. Od dečice koja su se pomalo nerado i bojažljivo opraštala od roditelja (neki i uz prikrivene suzice - njima je to bilo prvo razdvajanje) za samo jedan dan je nastala neverovatna transformacija... Trebalo ih je pohvatati razigrane, blistave i radosne, preznojane i ushićene slobodom, prostranstvom i prirodom.

Nakon ručka organizovane su popodnevne edukacije, čitanje i snalaženje po karti, orijentiring, postavljanje šatora, spuštanje niz i hod po užetu, skupljanje drva i paljenje logorske vatre i niz drugih aktivnosti. Pre večere deca su imala slobodno vreme za igre po želji, fudbal, košarku... Izmoreni i zadovoljni, već oko 22 h su svi bili u krevetima. Nikome nisu nedostajale video igrice i sedenje do kasno uz televizor. Takođe, svako dete je dobilo svoj Prvi Planinarski dnevnik u koji su upisivali ono što su toga dana naučili i videli, na kojoj su planini bili, koje životinje i biljke upoznali... Insistiralo se i na zdravoj ishrani, pa je u dogovoru sa roditeljima savetovano da deca ponesu minimalan džeparac, taman za jedan sladoled dnevno...

Dani u Kampu su prošli brzo kao san. Možemo to zvati i održivi razvoj, ili bilo kako drugačije, ali

u svakom ozbiljnom sportu, rezultati koje postiže reprezentacija su samo kruna rada i pravilne selekcije kroz rad sa mlađim kategorijama. U Beograd su se vratili srećni, prezadovoljni i zdravi. Obogaćeni novim znanjima i iskustvima, prenosiće ga drugoj deci ali i roditeljima. Gledajući ih, razmišljam da li su među njima budući planinari koji će se penjati na Mont Everest, Pamir, Akonkagvu... A i da ne bude

tako, približili smo im ljubav prema prirodi i upoznali su lepote svoje zemlje...

Iako je bilo potrebno puno truda da se sve to organizuje, pogled na prezadovoljnu decu briše sav umor. Kao što se kaže, deca zaista jesu naše najveće blago, samo treba raditi sa njima. I nisu kriva ni za šta. Mi smo odgovorni.

I na kraju, od starih lovorika se ne živi. Letnji

raspust je počeo, ali smo u PK „Balkan“ već napravili kalendar mesečnih planinarskih akcija za podmladak za sledeću sezonu i počeli smo organizaciju za planinarske kampove u 2016. godini.

Tako da, svi ste dobrodošli da se priključite i da priču dalje širimo... Pa izvolite...

VUK TUBIĆ,
PK „BALKAN“

Šta ugrožava NAŠE REKE?

Dok sa jedne strane uspešno štitimo „evropski Amazon” - reke Dunav, Dravu i Muru, zbog izgradnje hidrocentrala opasnost preti Tari, Neretvi i NP „Sutjeska”...

Veliki skok za „evropski Amazon“

Velikim skokom u reke Dunav, Dravu i Muru, WWF proslavio Dan „evropskog Amazona“...

Svetski fond za prirodu (WWF) zajedno sa svojim partnerima obeležio je Dan „evropskog Amazona“ zajedničkim skokom nekoliko hiljada ljudi u Srbiji, Hrvatskoj, Mađarskoj, Sloveniji i Austriji. Širom budućeg UNESCO prekograničnog rezervata biosfere

„Mura-Drava-Dunav“ simboličnim skokom u reke pokazan je značaj inicijative za čiste reke i zdrave rečne ekosisteme.

„Verujem da prirodne vrednosti reka Dunava, Drave i Mure imaju veliki potencijal da približe zemlje koje rezervat biosfere obuh-

Kontakt info

Dodatne informacije potražite na sledećim adresama:

www.panda.org/Serbia FB: i
www.facebook.com/WWFSerbia
TW: twitter.com/WWFinSerbia
WWF Dunavsko-karpatški program u Srbiji:
wwf.panda.org/serbia

vata, a čija zaštita zahteva veliku lokalnu podršku i angažovanje ljudi u svim zemljama u kojima se proteže rezervat. Rečni ekosistemi kojim će se upravljati na održiv način doprineće i ekonomskom razvoju regiona. Takođe, smatram da je, sada već tradicionalni, Veliki skok odlična inicijativa koja pruža ljudima nova saznanja o značaju reka, kao i da oživljava prirodnu vezu između nas i reka“, izjavila je Duška Dimović, direktorka WWF programa u Srbiji i podsetila da je duž Dunava u poslednjih 150 godina uništeno 80 odsto prirodnih vlažnih područja, kao biološki najproduktivnijih staništa. Posledice su višestruke, među njima su smanjenje populacija riba, narušavanje staništa koja naseljavaju brojne vrste biljaka i životinja, pogoršanje kvaliteta voda, kao i smanjenje površina vlažnih staništa koje su prirodni rezervoari i značajno ublažavaju uticaj poplavnih voda.

Poznat kao „evropski Amazon“, budući UNESCO prekogranični rezervat biosfere kojim će zajedno upravljati države Srbija, Mađarska, Hrvatska, Slovenija i Austrija, postaće prvo zaštićeno područje u svetu koje obuvata pet zemalja i najveće u Evropi. Na ovom području reke Mura, Drava i Dunav formiraju 700 kilometara dug zeleni pojas koji će se sastojati od preko 13 zaštićenih područja koja povezuju skoro milion hektara jednog od najvažnijih rečnih sistema u Evropi.

Dan „evropskog Amazona“ obeležava se od 2013. godine, a sam datum, 14. jul, izabran je u spomen na Martina Šnajdera Jakobija iz organizacije EuroNatur,

začetnika ideje o prekograničnom rezervatu biosfere. Dan posvećen prirodi i ljudima budućeg UNESCO prekograničnog rezervata biosfere „Mura-Drava-Dunav“ obeležen je nizom edukativnih i

sportskih aktivnosti u Somboru na Velikom bačkom kanalu, a najmlađi posetioci imali su priliku da učestvuju u edukativnim radionicama koje je WWF pripremio za njih.

Svetski fond za prirodu

Worldwide Fund for Nature (WWF), odnosno Svetski fond za prirodu, jedna je od najvećih, širom sveta priznatih, nezavisnih organizacija, koja se bavi zaštitom prirode i ima skoro pet miliona pristalica i aktivnu globalnu mrežu u više od 100 zemalja. Misija WWF-a je da zaustavi uništavanje životne sredine i da stvori budućnost u kojoj ljudi žive u skladu sa prirodom putem očuvanja svetske biološke raznovrsnosti, održivog korišćenja prirodnih resursa i smanjenja zagađenja i preterane potrošnje.

Prirodna baština Dinarskog luka pod pretnjom hidroenergetike

Novinari su se upoznali sa najstarijom evropskom prašumom - Perućicom

Regija Dinarskog luka bogata je izuzetnom biološkom raznovrsnošću i netaknutim rekama, zbog čega se ističe među ostalim zemljama Evrope. U to su se uverili novinari iz Velike Britanije, Češke, Mađarske, Srbije, Slovenije i Hrvatske, koje je svetska organizacija za zaštitu prirode WWF povela na medijsko putovanje koje je uključilo razgledanje reka Neretve i Tare, kao i Nacionalnog parka „Sutjeska“. U toku trodnevnog putovanja kroz Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu i Hrvatsku, novinarima je predstavljen eko-turizam koji je pod velikom pretnjom od hidroenergetike.

Delta reke Neretve, gde su gastronomski i eko-turizam u velikom razvoju, ugrožena je planovima

izgradnje hidroelektrana u gornjem slivu Neretve, takozvanim projektom „Gornji horizonti“. Ukoliko dođe do realizacije tog projekta, poljoprivreda i turizam mogli bi nestati u narednih 20 godina ugrožavajući sigurnost lokalnog stanovništva.

Reka Tara koja protiče kroz Crnu Goru i Bosnu i Hercegovinu, predstavlja središte eko-turističkih aktivnosti u našoj regiji, ugrožena je planovima izgradnje hidroelektrana na Drini. Kada bi se ti planovi ostvarili, došlo bi do potapanja jednog od najlepših kanjona u Evropi i stvaranja veštačkog jezera. Brojno lokalno stanovništvo zavisi od dolaska oko sto hiljada turista, koliko ih godišnje uživa u raftingu na Tari, koji će biti onemogućen ukoliko dođe do stvaranja aku-

mulacijskog jezera. Podizanje nivoa reke Drine u Srbiji ugrozilo bi značajna područja za zaštitu biodiverziteta u donjem toku ove reke, kao i jedno od poslednjih gnezdišta male čigre u ovom delu Evrope i jedino u našoj zemlji.

„Zaštićena područja u planinskim delovima Srbije, a pre svega parkovi prirode Golija i Stara planina, su ugroženi usled izgradnje velikog broja malih hidroelektrana. Male hidroelektrane direktno ugrožavaju rečne ekosisteme i živi svet u njima, a ujedno narušavaju i ukupnu očuvanost i atraktivnost prirodnih predela“, izjavila je ovim povodom Duška Dimović, direktorka WWF programa u Srbiji.

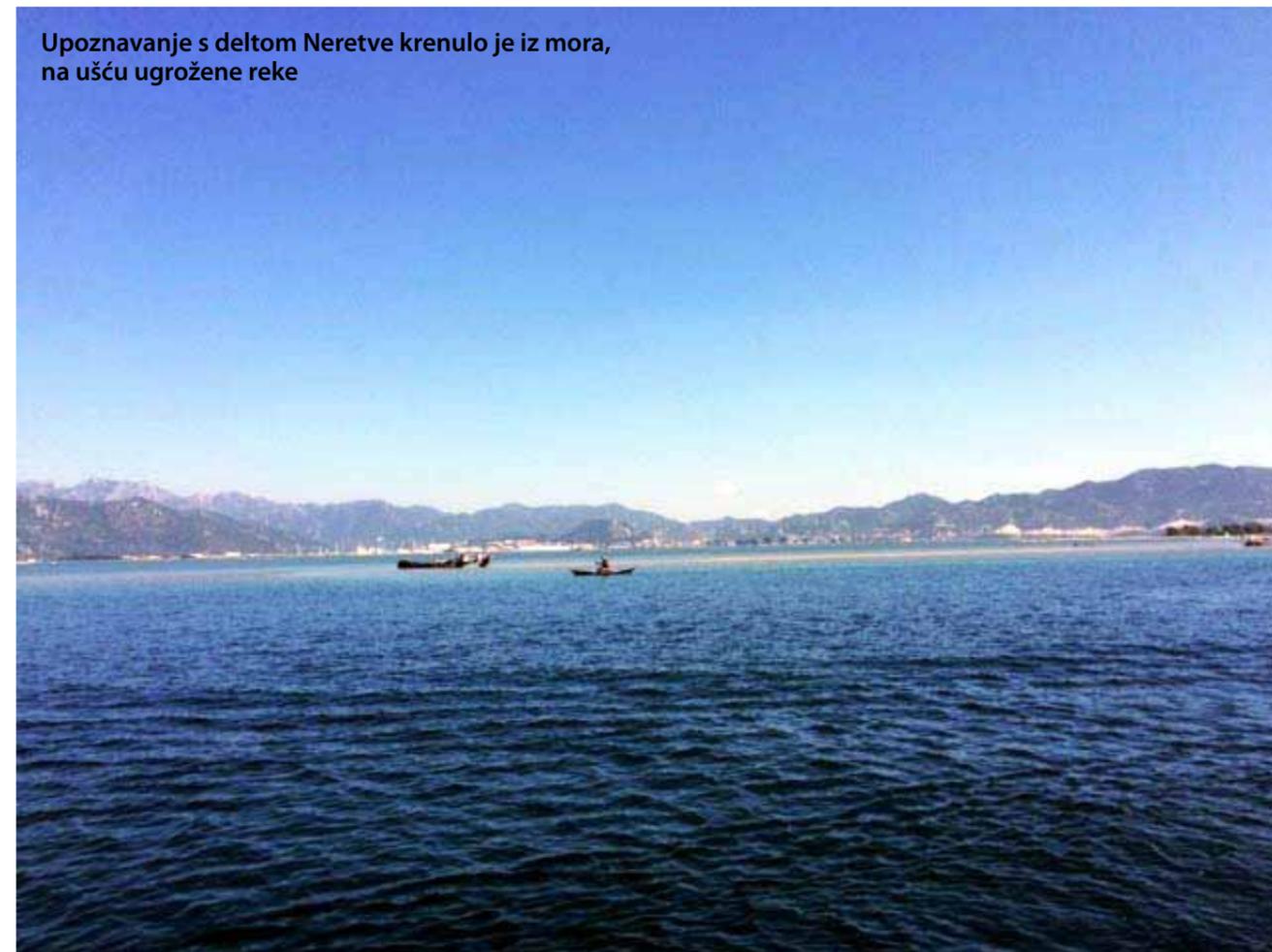
I u Nacionalnom parku „Sutjeska“, mestu od velikog kulturno-is-

torijskog značaja, postoje planovi za izgradnju serije malih hidroelektrana na rekama Hrčavka i Sutjeska. Izgradnja ovih projekata uništila bi reke koje su temelj izuzetne biološke raznovrsnosti Nacionalnog parka.

Potrebno je primeniti preporuke Međunarodne komisije za zaštitu reke Dunav (ICPDR) za mudro i integralno upravljanje u slivu Dunava, a prvenstveno vodeće principe za razvoj hidroenergetskog potencijala u dunavskom slivu. U skladu sa time treba uspostaviti područja visoke ekološke vrednosti na kojima nije moguća izgradnja novih hidroelektrana, a na područjima sa najnižom ekološkom vrednošću izgraditi nove hidroelektrane sa minimalnim negativnim uticajem na prirodu.

Obilazak Nacionalnog parka „Sutjeska“

Upoznavanje s deltom Neretve krenulo je iz mora, na ušću ugrožene reke

Srbija - meta krivolovaca

Svake godine, tokom prolećne i jesenje selidbe ptica, iznad Balkana, mediteranskih ostrva, Bliskog Istoka i Severne Afrike, krivolovci ubiju ili uhvate oko 300 miliona ptica! Deo ovog selidbenog puta vodi i preko Srbije gde se godišnje krivolovi između 125.000 i 170.000 divljih ptica. Gotovo polovina su prepelice i grlice, koje šverceri potom krijumčare, uglavnom, u Italiju. Osim toga, na meti su i mnogobrojne ugrožene vrste koje se nalaze na svetskim crvenim listama.

Ove alarmantne podatke Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije, predložilo je nadležnim državnim institucijama, zahtevajući da se spreči krivolov i šverc zaštićenih ptica. Prema rečima Milana Ružića iz ovog Društva povod za ovaj apel je sve češće pisanje štampe na Zapadu o porastu broja Italijana koji preko raznih agencija dolaze u Srbiju radi ubijanja ptica. Ova „industrija“,

ukazuje naš sagovornik, godišnje je „teška“ oko deset miliona evra, pa se dolazi do zaključka da je na crnom tržištu Srbije, danas unosniji šverc ptica nego droge!

- Srbija je, nažalost, uz Albaniju, Rumuniju, Bugarsku, Grčku i druge balkanske države, među najgorim primerima organizovanog krivolova na divlje ptice u svetu. Ogroman problem su takozvani lovni turisti, poput Italijana, Maltežana i Grka, koji masovno ubijaju ptice van svojih država. Glavnica ovog „turizma“ odvija se u sivoj zoni gde vlada velika korupcija. Organizatori takvih lovova dovode neprijavljene goste, pa im dozvoljavaju lov na zaštićene vrste ili da dozvoljene odstrelne kvote lovni vrsta višestruko prebace - tvrdi Ružić.

Tokom 2001. godine Evropu i Srbiju tresla je afera „Balkanske ptice“. Naime, italijanska policija je godinama pratila i na kraju uhapsila organizovanu grupu krivolovaca i

švercera na divlje ptice koja je samo iz Srbije, tokom godina, iznela oko 2.000.000 ubijenih ptica! Pojedinci su, tvrdi Ružić, uhapšeni, ali ništa značajno nije urađeno.

- Tokom 2014. Ministarstvu za poljoprivredu i zaštitu životne sredine, Pokrajinskom sekretarijatu za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine i Pokrajinskom sekretarijatu za poljoprivredu, poslali smo 28 prijava za krivolov, šverc divljih ptica i nezakonitu trgovinu zaštićenim vrstama ptica. Uputili smo devet zahteva za asistenciju nadležnim policijskim upravama i stanicama kada smo na licu mesta utvrđivali krivolov. U nekoliko slučajeva nadležni inspektori za lovstvo nisu želeli da izađu na teren, ili nisu želeli da podnesu prijave za krivolov - tvrdi Ružić.

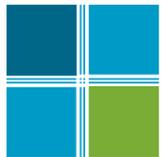
DRUŠTVO ZA ZAŠTITU I
PROUČAVANJE PTICA SRBIJE
AUTOR POSTERA:
NEMANJA PETRIĆ

Par grlica

OČI U OČI

ESTONIJA

Impresivan vodopad u ravničarskoj zemlji

Tekstovi i fotografije Aleksandra Damjanovića i Nade Damjanović otvaraju nam prozor u svet!

Ovo je zemlja neznatna po prostranstvu, a velika po mogućnostima da svakom, pa i najprobirljivijem posetiocu, pruži mnogo...

Sama pomisao na odlazak u Baltičke zemlje izaziva neko neobično osećanje. Nije to egzotika Kariba, nije to nepoznati monoteistički, islamski Bliski istok, nije to beskrajna tundra Sibira, nije to ni Skandinavija sa bezbrojnim jezerima, ni hladni sever sa fjordovima i ledenim bregovima. Baltik je ustvari sve to zajedno. Mnogobrojni zalivi, zelena ostrva podsećaju na Karibe. Konglomerat vera (luterani, pravoslavci, katolici, ateisti) govori o velikoj verskoj toleranciji na Baltiku. Beskrajne ravnice sa brezama i

borovima podsećaju na sibirski prostranstva, a bezbrojna manja ili veća jezera na Finsku i Skandinaviju. Eto, to je Baltik!

Estonija je najsevernija baltička zemlja, od nas najudaljenija, najrazrušenija, niska, ravničarska

VAŽNE PODATKE O POTREBNIM DOKUMENTIMA I USLOVIMA BORAVKA PRONAĐITE NA STRANICI:
www.visitestonia.com/en

zemlja. Sa severne i zapadne strane zapljuskuju je vode Baltičkog mora. Suvozemna granica na istoku, koja je dobrim delom i vodena, jer ide velikim Čudskim jezerom, je sa Rusijom. Na jugu je susedna baltička zemlja - Letonija. Estoniji pripada i oko 1.500 ostrva u Baltičkom moru. Većina ostrva su mala i nenaseljena. Od tolikog broja ostrva, desetak je naseljeno. Samo su četiri ostrva veća, a nalaze se na zapadnoj obali države. To su: Vormsi, Muhu, Hijumaja, i najveće, Saaremaa. Sa sigurnošću se tvrdi da su vikinzi u ranom srednjem veku odavde polazili na istraživanja severa i zapada naše planete. Ostrva su za vreme sovjetske vlasti bila nedostupna turistima, jer su se na njima nalazile vojne baze. Estonska ostrva su poznata i po mnogobrojnim kraterima meteorita koji su u neka davna vremena pali na Zemlju. Pad meteorita doveo je do stvaranja mnogih legendi o borbi dobra i zla, o borbi tame i svetla. Najveći je krater na malenom ostrvu Osmusar, ali je najpoznatiji meteorski krater Kaali na ostrvu Saaremaa koji u prečniku ima od 110 metara i danas je ispunjen vodom - jezerom, tako da okružen tamnom crnogoričnom šumom daje veoma lep utisak.

Estonija je mala zemlja. Ima površinu od svega 45.000 kvadratnih kilometara, što je oko polovina Srbije. Ima svega oko 1,5 milion stanovnika. Najviše ima Estonaca oko 65%. Posle Estonaca najbrojniji su Rusi kojih ima oko 30%, dok ostali - Nemci, Poljaci, Finci i Šveđani - broje jedva pet odsto stanovnika. Zanimljivo je da su Estonci ugro-finskog porekla i njihov jezik najbliži je finskom, tako da se međusobno razumeju. Uz estonski jezik, ovde je masovno u upotrebi i ruski jezik. (Ne treba zaboraviti da su Estonci od 1940 -1991. bili deo Sovjetskog saveza). Po verskoj opredeljenosti najzastupljeniji su ateisti, preko 50%, a zatim tu su luterani, pravoslavci... Estonska zastava je trobojka: tamno plava-crna-bela.

Najraniji pomen o ovoj zemlji je čak iz praistorije (oko 8.000 godina pre Hrista), a to je arheološko nalazište Puli kod grada Pjarnua na zapadnoj obali

Estonija

Šta još možete da radite?

Pored posete vodopadu, u ovoj zemlji možete uživati u raznim aktivnostima, a pre svega poseti kulturno-istorijskim i prirodnim znamenitostima...

Više od 18% zemljišta i 30% teritorije mora Estonije je pod određenom zaštitom, u vidu nacionalnih parkova (čak pet), rezervata prirode, pejzaža rezerve i manje površine...

NP „VILSANDI“ More i više od 150 ostrva raznih veličina čine više od dve trećine Nacionalnog parka „Vilsandi“. Jedan je od najvećih odmorišta sive foke u Estoniji, kao i zimovalište raznih ptica močvarica. Ovde su polja klele, sa preko 30 vrsta orhideja i mnogobrojne endemske vrste.

Ostrvo Saaremaa je najveće ostrvo u Estoniji i zadržalo je svoju jedinstvenost zbog izolovanosti. Krase ga sela s kamenim kućama koje su prekrivene slamom, vetrenjače i kućne pivare. Kada sledeći put kažete etno selo, treba da mislite na ovo sjajno mesto, jer je, za razliku od naših - autentično.

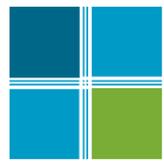
Võrumaa - prekrasno pobrđe i dom za 70.000 Võru naroda koje država od 1995. podstiče da govore svojim jezikom i da sačuvaju svoju tradiciju. Oblažnji Park prirode Haanja štiti jedinstveni krajolik sa brojnim jezerima i rekam Piusa, koja vijuga kroz doline i strme peščane predele.

zemlje. Dalje sve do ranog Srednjeg veka o Estoniji nema pomena. Tek u 11. veku ruski knez Jaroslav Mudri osvaja današnji grad Tartu. U 12. veku arapski geograf Am-Idris obeležava na karti sveta naselje Talin. Dalja istorija je protkana stalnom borbom Estonaca sa raznim zavojevačima počev od Danaca, preko Nemaca, Poljaka, Šveđana, pa sve do Rusa.

U ovoj ravničarskoj zemlji nije bilo za očekivati da će se tu naći nešto interesantno za pravog planinara-visokogorca. Čuli smo da je severna obala Finskog zaliva razučena-reckasta sa mnogobrojnim zalivima i stenama-klifovima visokim 30-50 metara. Najviši vrh je daleko na jugu, a visok je jedva tri stotine metara, u zelenom ambijentu, pun livada i crnogoričnih šuma. Takvih šumovitih i znatno viših vrhova sa proplancima ima kod nas na mnogim planinama. To je za nas prave planinare, obično i nezanimljivo. Razmišljajući kuda i gde poći i naći

se da je to jezero, da voda stoji. Kada priđosmo bliže vodi, uočismo i ono što tražimo - vodopad! Voda, široka tridesetak metara, skoro umirena, u velikom polukrugu se vertikalno obrušava niz nedaleku stenu. Šum vode je sada snažan. Voda, survivajući se, rasprskava se u milione kapljica kroz koje se prelama sunce. Prizor je impresivan. Fotografisemo. Malo obilazeći spustismo se ispod vodopada, gde reka umirena preko kamenja nastavlja svoj tok ka nedalekom Finskom zalivu. Tek ovde shvatismo da reka Jagala sve do vodopada teče plitkim koritom preko kompaktnih stena. Plitka je, jer nije mogla da izdubi kompaktnu stenu. Došavši do raseda, odseka, nastalog ko zna kada u nekom davnom

geološkom periodu, obrušava se stvarajući ovaj očaravajući kutak. Visok je zaista oko deset metara! Bliže posmatrajući ovaj polukružni amfiteatar, u koji se smestio vodopad, shvatismo svu snagu i lepotu ovog čuda prirode smeštenog u zelenoj, šumovitoj ravnici. Svesni smo da sada nema mnogo vode na vodopadu, ali da posle kiša i otapanja snega vodopad deluje još snažnije, bučnije i impresivnije.

No, i ovo što videsmo u ovoj ravnici bilo je čarobno i nestvarno. Vredelo je posetiti ga i shvatiti da je samo majka priroda u stanju da stvori ovakvu lepotu na neočekivanom mestu!

nešto planinarski zanimljivo našosmo podatak da u Estoniji postoji i jedan interesantan vodopad. Visina nije impresivna i iznosi svega deset metara, ali ima dosta vode. Vodopad se kao i reka zove Jagala. Pojma nismo imali gde bi se taj najviši estonski vodopad nalazio. Istina je da Estonija ima prilično vodom bogatih reka i rečica, ali sve su dosta kratkog toka, a i mnogo jezera, ali sve su to reke bez velikog pada, pa ako ima i neki vodopad, taj je verovatno mali.

U hotelu saznadosmo gde se nalazi istoimena reka Jagala. Posebno nas je obradovalo obaveštenje da ta reka nije daleko od Talina, glavnog grada u kome se nalazimo. Ali, gde je na njoj vodopad? Reka je duga bar 60 kilometara! Logično je da je vodopad negde u izvorišnom delu, gde je veća nadmorska visina i gde reka ima veći pad, a to je sigurno daleko od Talina... Potražismo taksistu. On nam reče da je vodopad udaljen od Talina svega 35 kilometara. Lako se pogodismo da nas odveze do vodopada, sačeka i vrati u Talin za 50 evra. Kretosmo iz Talina taksijem na istok, novim autoputem, ka gradu Narvi i Sankt Peteburgu u Rusiji. Broj vozila koja se kreću u oba smera na autoputu je impresivan.

Posle tridesetak kilometara skretosmo sa autoputa na sever ka moru, užim asfaltom kroz borovu šumu. Odmah uočismo i braon putokaznu tablu koja

je kazivala da do našeg cilja, vodopada, ima još pet kilometara.

Stigosmo do kraja asfaltnog puta i parkinga. Ovde je šuma proređena i ima lepih zelenih proplanaka. Teren je skoro ravan. Izašavši iz taksija pitamo se da li ovde uopšte može da postoji vodopad? A, ako i postoji sigurno je minijaturan. (Ono što pročitismo da je visok deset metara, smatrasmo da je uobičajeno preuveličavanje.) Ispred nas kroz proređenu šumu vidimo nedaleke kuće, selo, sa kućama od drveta-brvnarama. Na udaljenosti od svega pedesetak metara od nas prime-tismo i vodu. Čini

Kartica za online promet s inostranstvom

- Nije potrebno otvoriti račun u banci.
- Ako se registujete ovde - **zaradićete 25\$.**
- Idealno za free lense poslove i trasfere novca.
- Niste vezani za poreski sistem u vašoj zemlji.
- Funkcioniše u svim zemljama regiona.

Šta je Payoneer kartica?

Payoneer MasterCard kartica je debitna kartica namenjena fizičkim ili pravnim licima. Fizičkim izgledom se ne razlikuje od kartice koju dobijate u običnoj banci prilikom otvaranja tekućeg računa. Payoneer karticu možete dobiti besplatno, jednostavnom registracijom na Payoneer sajtu – [OVDE](#).

Prednosti Payoneer platne kartice

1. Neograničena mogućnost plaćanja na internetu
2. Mogućnost primanja novca na Payoneer karticu
3. Mogućnost povezivanja Payoneer kartice sa Skrill-om, PayPalom i sličnim servisima.
4. Mogućnost podizanja gotovine na bankomatima u celom regionu i širom sveta.
5. Mogućnost plaćanja u svim prodavnicama bez provizije!
6. Payoneer MasterCard kartica ne zahteva otvaranje bankovnog računa.
7. Bonus za novoregistrovane korisnike od 25\$ na prvih 100\$ uplate. (bonus osvarujete registracijom – [OVDE](#))

Internet plaćanje i primanje novca

Payoneer karticu možete koristiti za:

1. plaćanje robe i usluga putem interneta
2. primanje uplata od fizičkih ili pravnih lica koji su/ nisu korisnici Payoneer kartice
3. isplate i uplate preko kompanija koje saraduju sa Payoneer-om, a to su: Skrill, Fiverr, Elance, ClickBank, oDesk, Amazon, CPA mreže MaxBounty i Peerfly, zatim PayPal,

FirstBeatMedia i drugi.

4. upotreba Payoneer Mastercard debitne kartice za podizanje novca na banokmatima u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni, Crnoj Gori, Makedoniji i širom sveta!
5. mogućnost direktnog plaćanja na POST terminalima u celom regionu.

Payoneer kartica – koliko to košta?

Registracija i porudžbina Payoneer kartice se obavlja putem Payoneer sajta. Dakle, registrujete se i posle 20 radnih dana, na Vašu adresu stiže Vaša lična Payoneer MASTER kartica. Sam proces registracije, izrade i slanja kartice na Vašu adresu je u potpunosti besplatan. Ukoliko registraciju za Payoneer karticu izvršite [OVDE](#) – dobićete i 25\$ poklona, posle prvih 100\$ uplate na Vaš račun.

Troškovi godišnjeg održavanja kartice iznose 29.95\$. Iznos od 29.95\$ ne morate da plaćate unapred, već će Vam prva uplata na karticu biti umanjena za ovaj iznos. Ovaj iznos je ujedno i jedini iznos održavanja kartice, i plaća se jednom godišnje. Možda na prvi pogled zvuči puno, ali taj iznos izađe 2.5\$ mesečno, što je u proseku isti iznos koji Vam naplaćuje bilo koja banka za sličnu karticu. Dodatnih mesečnih troškova održavanja nema.

Troškovi podizanja gotovine na svim bankomatima su identični i iznose 3.15\$, bez obzira na sumu podignutog novca.

Payoneer kartica – kako doći do nje?

Registracijom na Payoneer sajtu – ([OVDE](#)), možete besplatno poručiti Vašu Payoneer karticu. Posle popunjavanja registracionog formulara, i slanjem zahteva za registraciju, neophodno je verifikovati (slanjem skeniranog dokumenta na email).

Svako dalje obaveštenje od Payoneera o toku verifikacije i stanju Vašeg naloga ćete dobijati na email koji ste uneli pri registraciji. Poručena Payoneer kartica stiže na Vašu adresu u roku od 3-4 sedmice.

Kliknite ovde

